

Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadust (PISTS), muuseumiseadust (MuuS), ravikindlustuse seadust (RaKS), sotsiaalhoolekande seadust (SHS), sotsiaalseadustiku üldosa seadust (SÜS), tööturumeetmete seadust (TöMS), töövõimetoetuse seadust (TVTS) ja ühistranspordiseadust (ÜTS). Tegemist on sama eelnõuga, [mis saadeti kooskõlastamisele 25.06.2024](#), kuid mille osad muudatused liideti mootorsõidukimaksu seaduse eelnõuga, mis võeti [Riigikogus vastu 29.07.2024](#). Mootorsõidukimaksu seaduse eelnõusse lisati puudega inimeste toetuste tõusu, ühekordse lisatoetuse ja abivahendite vajaduspõhise võimaldamisega (eelneva puude tuvastamise või töövõime hindamiseta) seotud sätted. Praeguses eelnõus on puudega lapse vanuse ülempiiri tõstmisega seotud muudatused ja tehnilist laadi muudatused, mis puudutavad sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust ja abivahenditeenust ning puudega inimeste toetuste maksmist. Samuti on eelnõus puude raskusastmega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmete vahetamist reguleerivad sätted ning täiendused sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (edaspidi STAR) ja sotsiaalkaitse infosüsteemi (edaspidi SKAIS) ning nendega seotud töövaldkonna andmekogude regulatsioonides.

Eelnõus kavandatud muudatusega tõstetakse puudega lapse vanuse ülempiir 16 eluaastalt 18 eluaastale, mis tähendab, et puude raskusastet on edaspidi võimalik tuvastada lastel kuni 18-aastaseks saamiseni ja töövõime hindamine algab 18. eluaastast. Muudatuse tulemusena on tagatud laste võrdne kohtlemine, mis on ühtlasi arusaadavam ka vanemate jaoks, sest edaspidi on nii lastekaitseseaduses (LasteKS), PISTS-is kui ka TVTS-is laps alla 18-aastane isik. Muudatus on kooskõlas [haridusseaduse muutmisega](#), millega on plaanis muuta õppimiskohustuse iga kuni 18-aastaseks saamiseni. Seoses puudega lapse vanusepiiri muutmisega muudetakse ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust ja erihoolekandeteenust puudutavaid sätteid. Samuti muudetakse seoses puudega lapse vanusepiiri muutmisega MuuS-i, ÜTS-i ja RaKS-i, milles praegu on puudega lapse soodustused seotud 16. eluaastaga. Muudatuse tulemusena on ka neis seadustes puudega laps kuni 18-aastane. Kõikide eelnimetatud seadusemuudatuste jõustumise aeg on 01.02.2027.

SHS-i muudatustega täiendatakse ka STAR-is töödeldavate isiku kohta käivate andmete loetelu terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmetega. Seoses täisealise inimese abivajaduse hindamiseks mõeldud abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõtuga on tulevikus vaja STAR-is töödelda ka isiku terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid, milleks vajalik andmestik tuleb isiku töövõime hindamiseks või puude raskusastme tuvastamiseks esitatud terviseandmetest. Tegemist ei ole tervise infosüsteemis olevate isiku tervise diagnoosidega, vaid rahvusvahelisele funktsioneerimisvõime klassifikatsioonile tuginedes isiku töövõime hindamise või puude raskusastme määramise käigus arstiõppe läbinud isiku poolt hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute määratlusega. SHS-i muudatusega luuakse ka alus kanda erihoolekandeteenuse vajaduse hindamisel STAR-i isiku psüühikahäire diagnoosi andmed. Sotsiaalkindlustusamet (edaspidi SKA) kontrollib, kas isikul on õigus saada erihoolekandeteenust ning hindab isiku abi- ja toetusvajadust, et tuvastada erihoolekandeteenuse vajadus. Kehtiva SHS-i järgi kasutatakse erihoolekandeteenuse vajaduse tuvastamisel isiku psüühikahäire diagnoosi andmeid. Lisaks sätestatakse SHS-i muudatusega nõue SKA-le, et ka isiku sotsiaalse

rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamise andmed tuleb kanda STAR-i. Eespool nimetatud sätted loovad ühtse aluse, et alates 2025. aastast saaks nii kohalikus omavalitsuses (edaspidi KOV) kui ka SKA-s inimese abi- ja toetusvajaduse hindamisel võtta aluseks ühtse abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna puudega inimeste õiguste poliitika juht Kadri Mets (kadri.mets@sm.ee, 5913 7972) ja sama osakonna nõunikud Berit Rohtjärv (teenistusest lahkunud) ja Tarmo Kurves (tarmo.kurves@sm.ee, 5919 0941), analüüsi ja statistika osakonna juhataja Marion Rummo (marion.rummo@sm.ee, 5866 8621), analüütik Elo Reitalu (elo.reitalu@sm.ee, 5913 0724) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Reine Hindrekus-Koppel (reine.hindrekus-koppel@mkm.ee). Eelnõu koostamisse on olnud kaasatud SKA teenuste osakonna ekspertiisitalituse juhataja Kalev Härk (kalev.hark@sotsiaalkindlustusamet.ee), abivahendite talituse nõunik Mare Toompuu (mare.toompuu@sotsiaalkindlustusamet.ee), teenuse juht Liis Türbsal (liis.turbsal@sotsiaalkindlustusamet.ee) ja arendusosakonna andmehalduse talituse analüütik Birgit Hänilane (birgit.hanilane@sotsiaalkindlustusamet.ee), samuti Eesti Töötukassa ametnikud. Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusloome- ja isikuandmete kaitse nõunik Alice Sündema (alice.sundema@sm.ee, 5911 1796).

Eelnõu on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muude menetluses olevate eelnõudega.

Eelnõuga muudetakse järgmisi seaduste redaktsioone:

- 1) puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus (PISTS), RT I, 17.08.2024, 10 (jõustub 01.01.2025) ja RT I, 17.08.2024, 12 (jõustub 01.01.2026);
- 2) muuseumiseadus (MuuS), RT I, 11.03.2023, 47;
- 3) ravikindlustuse seadus (RaKS), RT I, 21.06.2024, 19 (jõustub 01.02.2025);
- 4) sotsiaalhoolekande seadus (SHS), RT I, 17.08.2024, 14 (jõustub 01.01.2025) ja RT I, 17.08.2024, 16 (jõustub 01.09.2025);
- 5) sotsiaalseadustiku üldosa seadus (SÜS), RT I, 14.12.2023, 12;
- 6) tööturumeetmete seadus (TöMS), RT I, 06.07.2023, 110;
- 7) töövõimetoetuse seadus (TVTS), RT I, 02.05.2024, 30;
- 8) ühistranspordiseadus (ÜTS), RT I, 29.06.2024, 9 (jõustub 01.01.2025).

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse (edaspidi IKÜM) tähenduses ja selle kohta on koostatud mõjuhinnang seletuskirja punktis 6.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Seaduse eesmärk

Kuna eelnõus on mitu muudatust, on ka mitu eesmärki:

1. **Puude raskusastmega laste ja tööealisusena käsitatava vanusepiiri muudatuse** eesmärk on tagada laste võrdne kohtlemine erinevate seaduste tähenduses, mis omakorda lihtsustab

lapse vanema jaoks abi saamist. Edaspidi ei ole vaja meeles pidada erisusi eri süsteemidest abi saamisel, sest puude raskusastet on võimalik tuvastada lapsel kuni 18-aastaseks saamiseni ja töövõime hindamine algab alates 18. eluaastast. Niisamuti tagab see võrdsema kohtlemise ka harvikaigusega lastele, kellel ei ole puude raskusastet tuvastatud, kuid kellel on alus edaspidi saada toetust kuni 18-aastaseks saamiseni.

2. **STAR-i muudatuste** eesmärk on luua ühtsed alused ja võimalused selleks, et alates 2025. aastast saaks nii KOV-is kui ka SKA-s inimese abi- ja toetusevajaduse hindamisel võtta aluseks ühtse abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi.
3. **Puude raskusastmega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmete vahetamise** eesmärk on tagada töötukassale töövõime hindamiseks ja tööturuteenuste pakkumiseks vajalikud puude raskusastmega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed, mis võimaldavad tõhustada andmevahetust asutuste vahel selleks, et inimene ei peaks korduvalt esitama samu andmeid.
4. **Abivahenditeenust, sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust ja puudega inimeste sotsiaaltoetuste maksmist puudutavate muudatuste** eesmärk on tagada õigusselgus ja ajakohasus vastavalt teenuste osutamisel ilmnunud praktilistele muutmisvajadustele.

Eelnõuga seoses on koostatud väljatöötamiskavatsused järgmistel teemadel:

- 1) valdkondadeülese standardiseeritud andmevahetusega (sh rahvusvahelise funktsioneerimisvõime klassifikatsioon) seoses mais 2023 sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus;
- 2) puudega lapse ja tööealisuse vanusepiiri muutmise seoses novembris 2023 sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus inimeste vajadustele vastava rehabilitatsioonisüsteemi loomiseks.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast paragrahvist, millest esimesega muudetakse PISTS-i, teisega MuuS-i, kolmandaga RaKS-i, neljandaga SHS-i, viiendaga SÜS-i, kuuendaga TöMS-i, seitsmendaga TVTS-i ja kaheksandaga ÜTS-i. Üheksandas paragrahvist on seaduse jõustumissäte.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse PISTS-i.

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse kõikides PISTS-i asjakohastes sätetes puudega lapse vanuse ülempiir 16 aasta asemel 18 aastale. Kehtiva seaduse järgi tuvastatakse puude raskusastet kuni 16-aastaselt lapsel lähtuvalt kõrvalabi, juhendamise ja järelevalve vajadusest keskmises, raskes või sügavas puude raskusastmes. Vastavalt tuvastatud puude raskusastmele makstakse kuni 16-aastasele lapsele puudega lapse toetust (138,08–241,64 eurot kuus), mille eesmärk on osaliselt hüvitada puudest tingitud lisakulud. Raske puudega lapse toetust (161,09 eurot kuus) makstakse alates 01.05.2020 puude raskusastme tekkimise ennetamiseks ka [sotsiaalministri määruses nr 49](#) välja toodud harvikaiguse diagnoosiga lastele, kellel puude raskusastet tuvastatud ei ole.

Puudega laste puhul on kehtiva õiguse järgi alates 16. eluaastast tegu nii PISTS-i kui ka TVTS-i tähenduses tööealistega, kellel tuvastatakse puude raskusaste lähtuvalt igapäevastest tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangutest keskmises, raskes või sügavas puude raskusastmes. Puude raskusastme tuvastamise korral makstakse vastavalt tuvastatud puude raskusastmele ja funktsiooni kõrvalekaldele (puude liigile) alates 16. eluaastast puudega tööealise inimese toetust (28,64–53,70 eurot kuus), mille eesmärk on osaliselt hüvitada puudest tingitud lisakulud. Enamik neist lastest teeb 16-aastaseks saades töötukassale ühistaotluse töövõime hindamiseks ja puude raskusastme tuvastamiseks. Kui lapsel tuvastatakse vähenenud töövõime, saab ta ka töövõimetoetust, mida makstakse asendussissetuleku eesmärgil osalise

töövõime korral 57% kehtivast päevamäärast (ca 351,75 eurot kuus) ja puuduva töövõime korral 100% kehtivast päevamäärast (ca 617,10 eurot kuus)¹. Kehtiva seaduse järgi ei saa puude raskusastme tekkimise ennetamiseks toetust harvikaiguse diagnoosiga lapsed alates 16. eluaastast, kellel tegutsemis- ja ühiskonnaelus osalemise piirangute aste ei anna alust puude raskusastet tuvastada.

Muudatuse vajadus tuleneb asjaolust, et praegu defineeritakse lapse vanust erinevates seadustes (PISTS ja TVTS vs. LasteKS) erinevalt, mistõttu on erivajadusega laste vanemate jaoks muus kontekstis lapsena käsitatava alaealise lapse liikumine 16-aastaseks saades töövõime hindamise süsteemi ebaselge, sest valdavalt selles vanuses lapsed alles õpivad ja neil ei ole seost tööturuga. Samuti läbis juunis 2024 Riigikogus esimese lugemise Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, millega soovitakse muuta ka õppimiskohustuse iga kõigile 2026/2027. õppeaastal põhikooli lõpetajatele. Muudatuse kohaselt on laps õppimiskohustuslik 18-aastaseks saamiseni ja õppimiskohustus loetakse täidetuks enne 18-aastaseks saamist juhul, kui isik on omandanud kesk- või kutsehariduse. Arvestades haridusseaduse muudatust, on mõistlik teha vastavad muudatused ka PISTS-is, TVTS-is ja teistes seonduvates seadustes (RaKS, ÜTS, MuuS), et lähenemine laste vanusele oleks seadustes ühetaoline.

Muudatuse tulemusel tuvastatakse edaspidi lastel puude raskusastet kuni 18-aastaseks saamiseni ja makstakse puude tuvastamise korral ka keskmise, raske ja sügava puudega lapse toetust. Niisamuti muutub TVTS-i alusel töövõime hindamise vanus selliselt, et töövõime hindamine on võimalik alates 18-aastaseks saamisest.

Puudega lapse vanuse muutmine oli ühe teemana käsitletud ka novembris 2023 Sotsiaalministeeriumi poolt eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamisele saadetud [sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuses inimeste vajadustele vastava rehabilitatsioonisüsteemi loomiseks](#).

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse PISTS § 20 lõikeid 2¹ ja 2³ selliselt, et puudega inimeste sotsiaaltoetuste maksmine peatatakse vanglas või arestimajas karistuse kandmise ajaks ka siis, kui inimene vajab puude tõttu individuaalset abivahendit. Sotsiaaltoetus makstakse inimesele jätkuvalt välja tagantjärele peale kohtuotsuse jõustumist juhul, kui inimene mõisteti õigeks või teda ei karistatud vangistusega. SKA andmetel ei ole viimasel viiel aastal olnud praktikas juhtumeid, kus inimene, kellel on vanglas või arestimajas viibimise tõttu puudega inimese sotsiaaltoetuse maksmine peatatud ja kes on tulnud SKA-sse abivahendi tõendi ja kinnipidamisasutuse teatisega, mistõttu oleks olnud põhjendatud toetuse maksmist jätkata. Praktikas ei ole enam põhjendatud jätkata ka toetuse maksmist just individuaalse abivahendi vajaduse tõttu, sest isiklik abivahend on inimesele kinnipidamisasutuses viibimise ajal tagatud SKA korraldatava abivahendi teenuse kaudu, sealhulgas rakendub võimalus saada riigipoolset soodustust abivahendi soetamisel. Niisamuti on abivahenditeenuse puhul võimalik erimenetlusega vähendada omaosalust, kui inimene ei ole võimeline omaosaluse eest tasuma. Seetõttu on individuaalne abivahend inimesele vanglas või arestimajas viibimise ajal jätkuvalt tagatud, samuti on tagatud võimalus vähendada omaosalust, kui see peaks saama abivahendi soetamisel takistuseks.

Eelnõu § 1 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks üleminekusätted (PISTS § 20 lg 2² ja §-d 24¹–24³), mille alusel inimestele enam vastavat liiki toetust ei maksta, samuti tunnistatakse kehtetuks eelmise punktiga seotud säte, et kui vanglas või arestimajas karistust kandev isik vajab puude tõttu individuaalset abivahendit, lisab vangla või arestimaja isiku

---

¹ Töövõimetoetuse päevamäär alates 01.04.2024 on 20,57 eurot (01.04.2023–31.03.2024 oli päevamäär 18,60 eurot ehk puuduva töövõime korral oli toetuse suurus 558 eurot, st 100% kehtivast päevamäärast).

ekspertiisitaotlusele teatise, kus on märgitud abivahendi kasutamise seotud kulud, nende finantseerimise allikad ja osakaal finantseerimisel. SKA ei ole viimase viie aasta jooksul sellist teatist saanud ja individuaalne abivahend on inimesele tagatud riigipoolse soodustusega SKA abivahenditeenuse kaudu.

Üleminekusätetest tunnistatakse kehtetuks need, mille alusel on varem makstud puudega täiskasvanu toetust, puudega tööealise inimese toetust ja töötamistoetust. Selliseid toetuse saajaid enam ei ole, mistõttu ei ole ka üleminekusätted enam vajalikud.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse PISTS-i §-ga 25⁴, millega luuakse üleminekusätted puudega lapse vanusepiiri muutmiseks 16 aastalt 18 aastale. Kehtiva seaduse järgi on võimalik lapsel puude raskusaste tuvastada maksimaalselt 16-aastaseks saamiseni, kuid alates 2027. aasta 1. veebruarist on võimalik lapsel puude raskusastet tuvastada kuni 18-aastaseks saamiseni. Üleminekusätted selgitavad, millised erisused on puudega lapse vanuse muudatuse jõustumisel nende laste jaoks, kellel juba on puude raskusaste tuvastatud ja kelle puude raskusastme tuvastamise otsuse kehtivus lõppeb enne 18-aastaseks saamist. Üleminekusätetega luuakse ka loogika, et lapse taotluse esitamine ja vanus on need kriteeriumid, mille järgi liigub laps alates 1. veebruarist 2027 uude süsteemi. Muudatuse jõustumine 2027. aasta 1. veebruaril tuleneb infosüsteemide arenduse vajadusest ja asjaolust, et pikem aeg seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahel võimaldab puudega laste peresid paremini muudatusest teavitada. Üleminekusätete mõju on arvestatud töövõimetoetuse planeerimisel ja täpsem eelarvemõju on välja toodud seletuskirja mõjude peatükis.

Paragrahvi 25⁴ lõikes 1 sätestatakse, et vähemalt 16-aastasele lapsele, kellel oli tuvastatud puude raskusaste ja määratud puudega tööealise inimese toetus enne seaduse jõustumist (2027. a 1. veebruar), makstakse toetust kuni toetuse määramise otsuse kehtivuse lõppemiseni. Tegu on kehtiva haldusakti täitmisega, mis on selguse huvides sõnastatud ka üleminekusättena. See tähendab, et näiteks laps, kes on 2027. aasta 1. veebruaril 17 aasta ja kahe kuu vanune, tal on tuvastatud sügav puue ja talle on määratud puudega tööealise inimese toetus kuni tema 20-aastaseks saamiseni, saab ka seaduse jõustumise järel puudega tööealise inimese toetust 100 eurot kuus kuni toetuse määramise otsuse kehtivuse lõppemiseni.

Paragrahvi 25⁴ lõikes 2 sätestatakse kõik olukorrad, kus 16-aastaseks saanud lapsele kohaldatakse seaduse kuni 2027. aasta 31. jaanuarini kehtinud redaktsiooni. See tähendab, et seaduses on sõnastatud olukorrad, kus 16-aastaseks saanud lapsel tuleb taotleda ja on võimalik tuvastada ainult tööealise puude raskusastet ja määrata puudega tööealise inimese toetust, mitte lapse puude raskusastet ja puudega lapse toetust. Need olukorrad on järgmised:

1) laps, kes on saanud 16-aastaseks ja esitanud tööealise inimese puude raskusastme tuvastamise taotluse enne 2027. aasta 1. veebruari ja kelle taotluse suhtes ei ole tehtud vastavat otsust. See tähendab, et näiteks laps, kes on saanud 16-aastaseks 15.01.2027, peab esitama töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise ühistaotluse töötukassale või tööealise puude raskusastme tuvastamise taotluse SKA-le. Sellisel lapsel ei ole võimalik esitada SKA-le lapse puude raskusastme tuvastamise taotlust. Kui inimene esitab taotluse valele asutusele, edastatakse taotlus õigele asutusele;

2) laps, kes on saanud 16-aastaseks enne 2027. aasta 1. veebruari ja kelle tööealise inimese puude raskusastme tuvastamise otsuse kehtivus on lõppenud enne 2027. aasta 1. veebruari, aga kes on esitanud uue puude raskusastme tuvastamise taotluse pärast 2027. aasta 1. veebruari, see tähendab, et laps, kes on küll saanud 16-aastaseks enne 2027. aasta 1. veebruari ja tema varasema tööealise inimese puude raskusastme tuvastamise otsuse kehtivus on lõppenud enne 2027. aasta 1. veebruari, kuid kes on mingil põhjusel jäänud puude raskusastme tuvastamise korduvtaotlemisega hiljaks, peab esitama töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise ühistaotluse töötukassale või tööealise puude raskusastme tuvastamise taotluse

SKA-le. Näiteks 17-aastane laps, kellel oli tööealise inimese raske puue tuvastatud kestusega kuni 05.12.2026, kuid tema vanemad avastasid 03.02.2027, et uus taotlus on jäänud tegemata, peab esitama töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise ühistaotluse töötukassale või tööealise puude raskusastme tuvastamise taotluse SKA-le. Sellisel lapsel ei ole võimalik esitada SKA-le lapse puude raskusastme tuvastamise taotlust;

3) laps, kes on saanud 16-aastaseks enne 2027. aasta 1. veebruari ja kellel on 2027. aasta 1. veebruaril kehtiv töövõime hindamise või puude raskusastme tuvastamise otsus. See tähendab, et tööealise puude raskusaste tuvastatakse peale seaduse jõustumist 01.02.2027 neil 16-aastastel lastel, kellel on seaduse jõustumise ajal (01.02.2027) kehtiv töövõime hindamise või puude raskusastme tuvastamise otsus, kuid kes näiteks ei ole varem lisaks töövõimele tööealise inimese puude raskusastme tuvastamist taotlenud või peavad terviseseisundi muutumise tõttu tööealise inimese puude raskusastme tuvastamist korduvtaotlema. Näiteks laps, kes on 01.02.2027 16,5-aastane ja tal on hinnatud vähenenud töövõime, kuid ta ei ole tööealise inimese puude raskusastme tuvastamist taotlenud, kuid kes 17.08.2027 leiab, et soovib ka puude raskusastme tuvastamist taotleda, peab esitama SKA-le tööealise puude raskusastme tuvastamise taotluse, mitte lapse puude raskusastme tuvastamise taotluse. Samamoodi peab laps, kes on 01.02.2027 17-aastane, kellel on hinnatud osaline töövõime ja tööealise inimese keskmine puude raskusaste, kuid kelle terviseseisund on halvenenud, esitama töövõime hindamise ja puude raskusastme tuvastamise ühistaotluse töötukassale.

Paragrahvi 25⁴ lõikes 3 sätestatakse, et kui lapsel on 2027. aasta 1. veebruaril kehtiv puude raskusastme tuvastamise otsus kuni tema 16-aastaseks saamiseni, pikendab SKA puude raskusastme tuvastamise otsuse kehtivust ja puudega lapse toetuse maksmise perioodi kuni lapse 18-aastaseks saamiseni. Näiteks 14-aastasel lapsel, kellel on 2027. aasta 1. veebruari seisuga kehtiv puude raskusaste kuni 16-aastaseks saamiseni (otsuse kehtivus sünnipäeva järgi kuni 15.07.2029), pikendab SKA puude raskusastme tuvastamise otsuse kehtivust ja puudega lapse toetuse maksmise perioodi kuni 15.07.2029. Sellega on tagatud, et muutumatu või progresseeruva püsiva seisundiga lapsed ja lapsed, kellel on puude raskusaste tuvastatud maksimaalseks perioodiks (kolmeks aastaks), ei peaks puude raskusastme tuvastamist korduvtaotlema, sest puude raskusastme tuvastamise otsuse tegemise ajal ei olnud neil võimalik tuvastada puude raskusastet kuni 18-aastaseks saamiseni.

Paragrahvi 25⁴ lõikes 4 sätestatakse, et kui vähemalt 16-aastasel lapsel on 2027. aasta 1. veebruaril kehtiv puude raskusastme tuvastamise otsus, mille kehtivus lõppeb enne tema 18-aastaseks saamist, pikendab SKA puude raskusastme tuvastamise otsuse kehtivust ja puudega tööealise inimese toetuse maksmise perioodi kuni lapse 18-aastaseks saamiseni. Automaatsed pikendamised on vajalikud, sest on neid 16–17-aastaseid lapsi, kelle puude raskusastme tuvastamise ja tööealise inimese toetuse maksmise otsus on tehtud kehtivusega üks või kaks aastat. Automaatsete pikendamiste eesmärk selles vanuserühmas on üleminekuajal vajalik, et vältida lapsevanemates asjatut segadust ja keerukust, kus lühikeses ajavahemikus on vajalik pöörduda kahe erineva asutuse poole. Näiteks 16-aastasel lapsel, kellel on tuvastatud tööealise inimese puude raskusaste kehtivusega 01.10.2026 kuni 01.10.2027, tekiks ilma automaatse otsuse kehtivuse pikendamiseta olukord, kus lapsevanem peaks enne 01.10.2027 kuupäeva esitama SKA-le uue puude raskusastme tuvastamise taotluse, kuid SKA saaks puude tuvastada vaid kuni lapse 18-aastaseks saamiseni, sest siis saab ta uue seaduse redaktsiooni kohaselt tööealiseks.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse MuuS-i.

MuuS § 20 lõike 3 punktis 1 asendatakse läbivalt sõna „16-aastasele“ sõnaga „18-aastasele“. Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muutmisest, millega seoses on vajalik muuta ka MuuS-i.

Kehtiva seaduse kohaselt on riigimuuseumis tasuta külastus ette nähtud puudega kuni 16-aastasele isikule ja tema saatjale ning sügava puudega 16-aastasele ja vanemale isikule ja tema saatjale. Puudega kuni 16-aastase isiku definitsioon tuleneb sellest, et praegu on võimalik lapsel puude raskusastet tuvastada kuni 16-aastaseks saamiseni. Puudega lapse vanusepiiri muutmisega on edaspidi võimalik puude raskusastet tuvastada kuni lapse 18-aastaseks saamiseni. Seetõttu tehakse ka MuuS-is vastav muudatus, millega on riigimuuseumis tasuta külastus ette nähtud puudega kuni 18-aastasele isikule ja tema saatjale ning sügava puudega 18-aastasele ja vanemale isikule ja tema saatjale.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse RaKS-i.

Eelnõu § 3 punktiga 1 asendatakse RaKS § 51 lõike 4 punktis 3, § 54 lõike 1 punktis 1¹ ja § 59 lõikes 2 sõna „16-aastase“ sõnaga „18-aastase“. Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muutmisest 16 aastalt 18 aastale ja puudutab puudega laste hooldushüvitise, töövõimetushüvitise ja hoolduslehe sätteid.

Kehtivas seaduses on sätestatud, et kindlustatud isikule makstakse hooldushüvitist alla 16-aastase puudega lapse hooldamise korral, kui hooldav isik ise on haige või hooldavale isikule osutatakse sünnitusabi. Samuti on sätestatud, et Tervisekassa maksab kindlustatud isikule ajutise töövõimetuse hüvitist ühe kalendripäeva eest ühe kalendripäeva keskmisest tulust 80% alla 16-aastase puudega lapse hooldamise korral, kui hooldav isik ise on haige või hooldavale isikule osutatakse sünnitusabi. Täiendavalt on sätestatud, et hoolduslehe alusel on kindlustatud isikul õigus saada hooldushüvitist kuni kümme kalendripäeva alla 16-aastase puudega lapse hooldamise korral, kui hooldaja ise on haige või hooldajale osutatakse sünnitusabi.

Kõikides eelnimetatud sätetes asendatakse sõna „16-aastase“ sõnaga „18-aastase“, sest edaspidi on puudega lapsed vanuses 0–18 aastat, mistõttu on vajalik ka hooldushüvitist, töövõimetushüvitist ja hoolduslehte puudutavates sätetes vastavad muudatused teha.

Eelnõu § 3 punktiga 2 asendatakse RaKS § 44 lõike 2 teises lauses sõna „16-aastaste“ sõnaga „18-aastaste“. Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muutmisest 16 aastalt 18 aastale ja puudutab ravimi soodustuse protsente.

Kehtiva seaduse kohaselt kehtestab [valdkonna eest vastutav minister määrusega](#) nende haiguste loetelu, mille ravimiseks või kergendamiseks mõeldud ravim kantakse piirhinna või hinnakokkuleppe olemasolu korral või Euroopa Komisjoni ravimite ühishankes kujunenud hinna alusel ravimite loetellu soodustuse protsendiga 75. 4–16-aastaste laste ja nende isikute puhul, kellele on määratud riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel töövõimetus- või vanaduspension või kellel on tuvastatud TVTS-i alusel osaline või puuduv töövõime, ja vähemalt 63-aastaste kindlustatud isikute puhul kohaldatakse ravimite loetellu soodustuse protsendiga 75 kantud ravimite müümisel soodustuse protsenti 90.

Muudatusega on edaspidi loetelus olevad ravimid 90%-lise soodustusega kõikidele 4–18-aastastele (k.a) lastele, sõltumata sellest, kas neil on või ei ole tuvastatud puude raskusaste või vähenenud töövõime. Muudatus on vajalik, sest muidu jääksid puudega lapse vanusepiiri muutmise tõttu 90%-lisest soodustusest ilma 17-aastased lapsed, kellel praegu hinnatakse töövõimet ja kes vähenenud töövõime korral saaksid suuremat soodustust, kuid kuna edaspidi selles vanuserühmas töövõimet ei hinnata, ei ole võimalik ka selle alusel sellele vanuserühmale suuremat soodustust pakkuda.

Eelnõu §-ga 4 muudetakse SHS-i.

Eelnõu § 4 punktiga 1 täpsustatakse SHS § 48 lõikes 6 abivahendi kasutusaja arvestamise algust. Kasutusaeg hakkab kehtima sellest hetkest, kui abivahend on esimest korda kasutusse võetud. Täpsem sõnastus aitab ennetada olukordi, kui näiteks abivahend on ettevõtte poolt soetatud, kuid ei ole inimesele välja üüritud, aga kasutusaeg jookseb. Kasutusaeg hakkab seega kehtima hetkest, kui abivahend esmakordselt üürile antakse.

Eelnõu § 4 punktiga 2 täpsustatakse õigusselguse loomiseks SHS § 50 lõike 1 sõnastust, et oleks üheselt arusaadav, et riik võtab tasu maksmise kohustuse üle abivahendite loeteluga kehtestatud piirhinnast, mis ei ole samaväärne ettevõtte poolt kehtestatud maksimaalse jaemüügihinnaga.

Eelnõu § 4 punktiga 3 täpsustatakse SHS § 55 lõiget 3. Muudatus tehakse õigusselguse loomiseks. Kehtivast sõnastusest võib ekslikult välja lugeda, et määrusega kehtestatakse abivahendi kasutamise koolituste korraldus. Tegelikult on mõeldud siiski teenuseosutajapoolset abivahendi kasutamise ja hooldusega seotud nõustamist.

Eelnõu § 4 punktiga 4 täpsustatakse SHS § 56 lõiget 3 ja § 69 lõiget 6, mille sõnastusest eemaldatakse sõnad „teenuse vajaduse kindlaks määramisel koostatud“, kuna SKA ei koosta teenusevajaduse kindlaks määramisel tegevuskava, vaid selle koostab teenuseosutaja koostöös teenusesaajaga. Muudatus tehakse õigusselguse loomiseks.

Eelnõu § 4 punktiga 5 asendatakse SHS § 59 lõike 1 punktis 1, § 59 lõikes 2, § 60 lõikes 1 ning § 69 lõike 3 punktides 6 ja 7 sõna „16-aastane“ sõnaga „18-aastane“ vastavas käändes. Kehtiva seaduse järgi on õigus taotleda sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmist kuni 16-aastasel isikul, kuid edaspidi on õigus taotleda sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmist kuni 18-aastasel isikul, kellel on puue PISTS § 2 tähenduses. Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muudatusest PISTS-is ja TVTS-is. Muudatuse tulemusena käsitatakse puudega lapsi kuni 18-aastaste isikutena ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saamise korral, nii nagu seda tehakse edaspidi PISTS-is ja TVTS-is.

Võrreldes kehtiva seadusega muudetakse ka majutuskulude hüvitamise õigust. Kui kehtiva seaduse järgi hüvitati teenuse saamise ajal majutuskulud õigustatud isikule ning vajaduse korral alla 16-aastase õigustatud isiku saatjale, siis muudatuse tulemusena hüvitatakse vajaduse korral teenuse saamise ajal majutuskulud alla 18-aastase õigustatud isiku saatjale. Kehtivas seaduses on ka sätestatud, et rehabilitatsiooniplaani koostamisel peavad rehabilitatsioonimeeskonda kuuluma psühhiaater ja tegevusterapeut, kui hinnatakse 16-aastase ja vanema raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäirega isiku tegevusvõimet või erihoolekandeteenuse vajadust. Muudatuse tulemusena peavad edaspidi rehabilitatsioonimeeskonda kuuluma psühhiaater ja tegevusterapeut, kui hinnatakse 18-aastase ja vanema raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäirega isiku tegevusvõimet või erihoolekandeteenuse vajadust.

Eelnõu § 4 punktiga 6 täpsustatakse SHS § 61 lõike 1 ja § 64 lõike 3 sõnastust, eemaldades viite kehtetule punktile.

Eelnõu § 4 punktiga 7 täpsustatakse SHS 63 lõike 1 sõnastust, eemaldades viite kehtetule punktile.

Eelnõu § 4 punktiga 8 muudetakse SHS § 64 lõiget 2, kus asendatakse sõna „15-aastaste“ sõnaga „17-aastaste“ ja sõna „16-aastaste“ sõnaga „18-aastaste“. Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muutmisest 16 aastalt 18 aastale, millega seoses muudetakse ka § 59 lõike 1

punkti 1 selliselt, et sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmist on edaspidi õigus taotleda kuni 18-aastasel isikul, kellel on puue PISTS § 2 tähenduses. Kuna edaspidi on ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutamisel puudega laps kuni 18-aastane, on vajalik muuta ka rehabilitatsioonijärjekorraga seotud sätet.

Eelnõu § 4 punktiga 9 muudetakse SHS § 67 punkti 1. Muudatusega täpsustatakse, et SKA ei koosta teenusevajaduse kindlaks määramisel tegevuskava, vaid selle koostab teenuseosutaja.

Eelnõu § 4 punktiga 10 täpsustatakse SHS § 67 punkti 3, mille kohaselt tuleb kirjalik hinnang sotsiaalse rehabilitatsiooni eesmärgi saavutamise või saavutamata jäämise põhjuste kohta esitada SKA-le hiljemalt koos viimase isikupõhise üksikaruandega, mitte viimase arvega, kuna aruanne on arve esitamise eelduseks.

Eelnõu § 4 punktiga 11 täiendatakse SHS § 68 lõikega 8, mille kohaselt ei tohi rehabilitatsioonimeeskonna spetsialist olla isik, kelle karistus tahtlikult toime pandud kuriteo eest võib ohtu seada teenust saama õigustatud isiku elu, tervise ja vara. Sama nõue on olemas kehtivas SHS-is mitme KOV-i korraldatava teenuse (nt koduteenus, väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus, tugiisikuteenus, isikliku abistaja teenus) juures, aga ka riigi korraldatava erihoolekandeteenus juures. Kuna rehabilitatsioonimeeskonna spetsialist töötab erivajadusega inimestega samuti otseselt, tihti üks ühele, on vajalik sama nõue seada ka rehabilitatsioonimeeskonna liikmetele. Seejuures ei ole välistatud, et rehabilitatsioonimeeskonna liige kannab karistust, kuid teenuseosutaja kohustus on iga kord hinnata karistuse saanud isikut ja tema poolt toime pandud tegu. Silmas tuleb pidada seda, et kuna rehabilitatsioonimeeskonna spetsialisti ülesanne on toetada ja abistada erivajadusega inimesi, ei tohi ta olla kliendi elule või tervisele ohtlik. Nii on see ka teiste sotsiaalteenuste puhul. Tulenevalt sotsiaalteenuse osutamise eesmärkidest ja rehabilitatsioonimeeskonna liikmete vahetust kokkupuutest klientidega ei tohi riik lubada vahetult teenust osutama isikut, kes kannab karistust eelkõige raske isikuvastase süüteo (tapmine, mõrv, raske tervisekahjustuse tekitamine, kehaline väärkohtlemine, piinamine, vägistamine jms) või varavastase süüteo (vargus, röövimine, kelmus, omastamine jms) eest. Samas on ilmselgelt ebaproportsionaalne (eesmärgiga kaitsta kliendi elu ja tervist) piirata sotsiaalteenuse osutamist isikul, kes kannab karistust näiteks intellektuaalse omandi vastase kuriteo, õigeaegselt esitamata pankrotiavalduse, dokumendi, pitsati või plangi võltsimise või raamatupidamiskohustuse rikkumise eest. Rehabilitatsioonimeeskonda võib kaasata ka kogemusnõustaja, kellele kehtib samamoodi karistuse kontrolli nõue nii nagu teistelegi rehabilitatsioonimeeskonna spetsialistidele. Seejuures võib värvata ka sellise kogemusnõustaja, kes kannab karistust nõustatava valdkonnaga seotud tahtlikult toime pandud kuriteo eest. Sellisel juhul tuleb hinnata tema ohtlikkust teenust saama õigustatud isiku elule, tervisele ja varale või tema värbamise põhjendatust.

Praktikas vastutab karistuse kontrolli eest nii inimest rehabilitatsioonimeeskonda tööle võttev inimene kui ka SKA tegevusloa väljaandmisel. Seejuures on teenuseosutaja hinnata, kas konkreetne karistus välistab töötamise rehabilitatsioonimeeskonnas. Kui SKA näeb tegevusloa väljaandmisel, et inimesel on kehtiv karistus, võtab ta enne tegevusloa väljaandmist teenuseosutajaga täiendavalt ühendust ja selgitab välja, kas teenuseosutaja on sellest teadlik ja on hinnanud, et karistus ei välista rehabilitatsioonimeeskonnas töötamist. Hinnangu tulemusena võib inimene osutada töökohale sobimatuks, kuid selle kaalub üles rehabilitatsiooniteenust saavate inimeste turvalisus. Rehabilitatsiooniteenus saajad on haavatav sihtrühm ja nad saavad teenust enamasti üks ühele eraldatud keskkonnas.

Kui rehabilitatsioonimeeskond töötab lastega, rakenduvad LasteKS-is sätestatud lapsega töötavale isikule kehtivad piirangud (LasteKS § 20). Seetõttu ei tohi

rehabilitatsioonimeeskonnas olla lapsega töötavaid isikuid, keda on karistatud Eestis ja/või välisriigis või kellele on kohaldatud sundravi LasteKS-i alusel. Niisamuti kontrollib SKA juba praegu lastega töötavate rehabilitatsioonimeeskondade puhul Eestis kustunud karistusi, tehes päringu karistusregistri arhiivi eesmärgiga tuvastada, kas inimest on kunagi karistatud. Karistusregistri arhiivi andmete päringu aluseks on lastega töötavate rehabilitatsioonimeeskondade puhul karistusregistri seaduse § 20 lõike 1 punkt 9. Lastega töötavate rehabilitatsioonimeeskonna liikmete puhul lisatakse välisriigis karistatuse puudumise kinnitus omakorda MTR-i.

Eelnõu § 4 punktiga 12 muudetakse SHS § 69 lõiget 8, milles on sätestatud, kes kuulub rehabilitatsiooniprogrammi hindamise komisjoni. Tegu on peamiselt tehnilise muudatusega, sest ekslikult asendati sättes 19.06.2023 vastu võetud Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuse liikumisega Sotsiaalministeeriumist Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalasse ühes kohas liigselt Sotsiaalministeerium Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Täiendavalt lisatakse rehabilitatsiooniprogrammi hindamise komisjoni Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, keda sättes enne ei olnud, kuid kes tegelikult kuulub hindamiskomisjoni sellest ajast, kui töövaldkond oli veel Sotsiaalministeeriumi all. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lisamine on vajalik, sest praegu kuulub töövaldkond selle ministeeriumi alla.

Eelnõu § 4 punktiga 13 tunnistatakse kehtetuks SHS § 76 lõige 3, mis võimaldas SKA-l erihoolekandeteenuse järjekorda panna vähemalt 16-aastase teenust saama õigustatud isiku juhul, kui tema toetusvajaduse hindamisel on tuvastatud erihoolekandeteenuse vajadus. Säte tunnistatakse kehtetuks seoses sellega, et SKA kasutab toetusvajaduse hindamisel ka töötukassa töövõime hindamise andmeid, seejuures on puuduva töövõime hindamise otsus vajalik ööpäevaringse erihoolekandeteenuse ja töötamise toetamise teenuse saamiseks. Seoses PISTS-is ja TVTS-is puudega lapse ea muutmisega 16 aastalt 18 aastale ei tehta enam töövõime hindamist 16 aasta vanuses, mistõttu ei ole SKA-l ka võimalik saada vajalikke andmeid, mille alusel inimene õige teenuse järjekorda panna. Tagamaks ka tulevikus selle, et lapsel, kes teenust vajab, oleks 18-aastaseks saades õigus saada erihoolekandeteenuse vajadus hinnatud (võimaluse korral ka suunamisotsus tehtud või kui kohe teenusekohta pakkuda ei ole, siis lisatud toetusvajadusele vastava teenuse järjekorda), võtab töötukassa töövõime hindamise taotlusi vastu kolm kuud enne 18-aastaseks saamist. Töötukassa keskmine menetlusaeg on 14 päeva ja erihoolekandeteenuse konsultant teeb otsuse maksimaalselt 40 tööpäeva jooksul.

Erihoolekandeteenust on võimalik saada nii kehtiva seaduse kohaselt kui ka tulevikus alates 18. eluaastast. Seetõttu ei ole tagatud võimalus panna 16 aasta vanuses last järjekorda varem ega saada kiiremini teenust. Sellele lisaks on SKA toonud välja, et praktikas ei ole olnud 16-aastaselt järjekorda panemine tõhus meede, sest kahe aasta jooksul võib lapse teenusevajadus muutuda ja laps ei pruugi olla õige teenuse järjekorras.

Jätkuvalt paneb SKA sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määruse nr 70 „Erihoolekandeteenuse järjekorra pidamise kord ja nõuded“ alusel erihoolekandeteenuse eelisjärjekorda isikud, kes saavad asendushooldusteenust ning vajavad pärast nimetatud teenuse saamise lõppemist erihoolekandeteenust.

01.01.2024 seisuga on erihoolekandeteenuse järjekorras 89 alla 18-aastast isikut kokku 111 teenusekoha ootel (üks isik võib samal ajal taotleda mitut teenust, mistõttu on unikaalseid inimesi vähem kui soovitud teenusekohti). Need inimesed on edasi järjekorras kuni teenusekoha saamiseni, kuid uusi 16-aastaseid lapsi enam teenusejärjekorda ei panda.

Eelnõu § 4 punktiga 14 täiendatakse SHS § 142¹ lõike 1 punktis 2 sätestatud, STAR-is töödeldavate isiku kohta käivate muude andmete loetelu tervises seisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmetega ja erihoolekandeteenuse puhul isiku psüühikahäire diagnoosi andmetega. Isiku abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõtuga seonduvalt on tulevikus vaja STAR-is töödelda ka isiku tervises seisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid, milleks vajalik andmestik tuleb töövõime hindamise ja/või puude raskusastme määramise juurde esitatud isiku terviseandmetest. Tegemist ei ole tervise infosüsteemis olevate isiku tervise diagnoosidega, vaid rahvusvahelisele funktsioneerimisvõime klassifikatsioonile tuginedes isiku töövõime hindamise või puude raskusastme määramise käigus arstiõppe läbinud isiku poolt hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute määratlusega. Sotsiaalkaitseministri 5. märtsi 2019. a määruse nr 12 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärus“ § 13 lõike 1 punkti 3 kohaselt kantakse SKAIS-i arsti väljaõppega isiku poolt isiku puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed, organismi funktsioonide kõrvalekallete ja struktuuride kahjustuste andmed, keskkonnategurid, RFK koodid ja viited allikatele.

Lisaks on SKA-l inimese toetusvajaduse hindamisel erihoolekandeteenuse vajaduse tuvastamiseks ligipääs ka isiku psüühikahäire diagnoosi andmetele. Lähtuvalt SHS § 70 lõikest 2 hindab SKA isiku erihoolekandeteenuse vajadust erinevate kriteeriumide alusel, millest üks on ka isiku tervises seisund. Kehtiva SHS § 70 lõike 1¹ kohaselt võib isik erihoolekandeteenuse saamise taotluse esitamisel anda nõusoleku erihoolekandeteenuse osutamise otsustamisel tema kohta tervise infosüsteemis olevate psüühikahäire diagnoosi andmete kasutamiseks. Eespool nimetatud andmetele ligipääs on tagatud erihoolekandeteenuse vajaduse hindamisel SKA erihoolekandetalituse teenuste konsultandile, kes kontrollib, kas isikul on õigus saada erihoolekandeteenust, ja hindab isiku abi- ja toetusvajadust, et tuvastada erihoolekandeteenuse vajadus. Seega on STAR-i isiku erihoolekandeteenuse vajaduse hindamisel lisatavatele psüühikahäire diagnoosi andmetele piiratud ligipääs, mis piirdub ainult SKA erihoolekandeteenuste konsultandiga.

Rahvusvaheline funktsioneerimisvõime klassifikatsioon (*International Classification of Functioning, Disability and Health*) (edaspidi RFK) on Maailma Terviseorganisatsiooni poolt 21. mail 2001 vastu võetud klassifikatsioon tervise ja tervisega seotud seisundite kirjeldamiseks. RFK alusel saab dokumenteerida inimese funktsioneerimisega ehk igapäevase toimetulekuga seotud infot. RFK tugineb biopsühhosotsiaalsele mudelile ja käsitleb inimese igapäevast toimetulekut ja olukorda kui tervikut, võttes arvesse tema terviseolukorda, organismi funktsioone ja struktuure, inimese tegutsemis- ja osalusvõimet, teda ümbritsevat keskkonda ja personaalseid tegureid.

Avalikul võimul on põhiseaduse § 28 lõike 2 järgi kohustus abivajajat aidata. Seda põhikohustust konkretiseerib SHS § 15 lõige 1, mille kohaselt peab KOV-i üksus välja selgitama abi saamiseks pöördunud isiku abivajaduse ja sellele vastava abi ulatuse ning korraldama abi osutamist või aitama abi saamiseks vajalikes tegevustes. Eespool nimetatud andmestik on vajalik isiku abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõtuks, milleks luuakse STAR-i elektroonne hindamiskeskond. Sama instrumenti kasutatakse tulevikus ka SHS § 62 lõikes 1 sätestatud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja SHS § 70 lõikes 2 sätestatud erihoolekandeteenuse vajaduse hindamisel.

Eespool nimetatud andmete puhul on tegemist eriliigiliste (IKÜM art 9) isikuandmete töötlemisega. Eriliigilised on kõik terviseandmed, sealhulgas puue, diagnoos, osutatud tervishoiuteenus, abivahendid. Isikuandmete töötlemine riigi andmekogudes võib toimuda IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti e alusel, mille alla kuuluvad olukorrad, kus isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku

võimu teostamiseks, samuti võib see toimuda punkti c alusel, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks ehk abi- ja toetusvajaduse hindamiseks ja isiku abivajaduse tuvastamiseks. IKÜM artikli 6 lõikes 3 täpsustatakse, et punktides c ja e osutatud isikuandmete töötlemise alus kehtestatakse kas liidu või vastutava töötleja suhtes kohaldatava liikmesriigi õigusega ja et „isikuandmete töötlemise eesmärk määratakse kindlaks selles õiguslikus aluses või see on lõike 1 punktis e osutatud isikuandmete töötlemise osas vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks“.

Isikuandmete töötlemise eesmärgi kindlaks määramist nõuab ka ELi põhiõiguste harta artikli 8 lõige 2, mille kohaselt tuleb isikuandmeid töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel.

Eespool nimetud eesmärgi täitmisega seonduvalt on käesoleva seaduse eelnõu juurde lisatud rakendusakti kavand 2, millega täpsustatakse abi- ja toetusvajaduse hindamisega seotud andmepäringuid ja isiku kohta STAR-i kantavate andmete loetelu.

Eelnõu § 4 punktiga 15 täiendatakse SHS § 144 lõiget 6 punktiga 7, millest lähtuvalt kannab SKA tulevikus isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse (SHS § 62 lg 1) ja erihoolekandeteenuse (SHS § 70 lg 2) vajaduse hindamise andmed STAR-i. Säte võimaldab tulevikus võtta ka nimetatud teenuste vajaduse hindamisel aluseks ühtse abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi.

Eelnõu § 4 punktiga 16 muudetakse SHS § 144¹, millest lähtuvalt loetakse edaspidi SKA poolt STAR-i kantud isiku viibimiskoha andmed sellisteks andmeteks, mida on Sotsiaalministeeriumi tervise- ja sotsiaalvaldkonna eest vastutavatel ja analüüsi tegevatel ametnikel ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töövaldkonna eest vastutavatel ja analüüsi tegevatel ametnikel õigus poliitika kujundamise eesmärgil töödelda. Lisaks täpsustatakse, et Sotsiaalministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vajavad STAR-i kantud isikuandmete töötlemise õigust (ilma et isik oleks otseselt tuvastatav) poliitika kujundamise eesmärgi kõrval ka statistika koondamiseks. Seda selleks, et vastata näiteks sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonda puudutavatele päringutele, koostada kulumudeleid, jälgida mõõdikuid, hoida ja avaldada valdkonna teenuste ja toetuste statistilisi aegridu.

Sotsiaalministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vajavad poliitikakujundamise eesmärgil SKA poolt STAR-i kantud viibimiskoha andmeid KOV-ide, teenust osutavate asutuste jt tunnuste (nt sugu, vanus, puude raskusaste jm) järgi. SHS § 144¹ viitab aga praegu, et viibimiskoha andmed on üks osa andmetest, mille töötlemise õigust nimetatud ministeeriumite ametnikel ei ole. Viibimiskoha mõiste §-st 144¹ väljavõtmine tagab neile viibimiskoha andmete STAR-ist saamise ja töötlemise võimaluse.

Isiku viibimiskoha andmete põhjal on võimalik hinnata sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonnas väljatöötamiskavatsuste ja seaduseelnõudega plaanitavate muudatuste regionaalset mõju, teha toimunud muudatuste järelmõjude analüüsi, planeerida mõõdikuid ja eelarvet ning analüüsida hetkeolukorda KOV-ide ja teenust osutavate asutuste kaupa.

Elukohaandmete puhul muudatust ei tehta, kuna Sotsiaalministeerium töötleb vaid KOV-i tasandi elukoha andmeid, aga mitte isiku täpseid rahvastikuregistrijärgse elukoha andmeid.

SHS § 144¹ pealkiri muudetakse paragrahvi sisule vastavaks ning sellesse lisatakse ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Eelnõu § 4 punktiga 17 luuakse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust puudutavad üleminekusätted (§ 160⁷) seoses puudega lapse vanusepiiri muutmisega 16 aastalt 18 aastale.

Paragrahvi 160⁷ lõikega 1 kinnitatakse, et juhul kui vähemalt 16-aastase lapse puhul on sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise otsus tehtud enne 2027. aasta 1. veebruari, jätkab riik selle sama otsuse alusel tasu maksmise kohustuse ülevõtmist kuni otsuse kehtivuse lõppemiseni.

Paragrahvi 160⁷ lõikes 2 reguleeritakse kõik need olukorrad, kus peale seaduse jõustumist 01.02.2027 kohaldatakse veel seaduse kuni 31.01.2027 kehtinud redaktsiooni. Need olukorrad on välja toodud punktides 1 ja 2.

Punktis 1 sätestatakse, et SHS-i kuni 31.01.2027 kehtinud redaktsiooni kohaldatakse lapse puhul, kes on saanud 16-aastaseks ja esitanud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise taotluse enne 2027. aasta 1. veebruari ja kelle taotluse suhtes ei ole tehtud vastavat otsust. See tähendab, et kui vähemalt 16-aastane laps on esitanud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotluse enne 01.02.2027, käsitatakse teda kui tööelist, kuid kui 16–18-aastane laps on esitanud taotluse peale 01.02.2027, käsitatakse teda kui last, välja arvatud juhul, kui 16–18-aastaselt lapsel on PISTS-i ja TVTS-i üleminekusätetest tulenevalt tuvastatud tööelise inimese puude raskusaste või vähenenud töövõime.

Punktis 2 sätestatakse, et SHS-i kuni 31.01.2027 kehtinud redaktsiooni kohaldatakse ka nende laste puhul, kes on vähemalt 16-aastased ja kellel on tuvastatud tööelise inimese puude raskusaste või osaline või puuduv töövõime. See tähendab, et kui vähemalt 16-aastaselt on vastavalt PISTS-is ja TVTS-is välja toodud üleminekusätetele peale 01.02.2027 tuvastatud tööelise inimese puude raskusaste või vähenenud töövõime, on tal õigus saada sotsiaalse rehabilitatsiooni või tööalase rehabilitatsiooni teenust.

Eelnõu §-ga 5 muudetakse SÜS-i.

Muudatusega täpsustatakse, et Sotsiaalministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium võivad töödelda SKAIS-i kantud isikuandmeid (ilma et isik oleks otseselt tuvastatav) poliitika kujundamise eesmärgi kõrval ka statistika koondamiseks. Seda selleks, et vastata näiteks sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonda puudutavatele päringutele, koostada kulumudeleid, jälgida mõõdikuid, hoida ja avaldada valdkonna teenuste ja toetuste statistilisi aegridu.

SÜS § 39¹ pealkiri muudetakse paragrahvi sisule vastavaks ning sellesse lisatakse ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Eelnõu §-ga 6 muudetakse TöMS-i.

Eelnõuga täiendatakse TöMS § 5 lõike 7 punkti 6, mis võimaldab töötukassal töödelda puude raskusastme ning sellega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid, mis on vajalikud tööturumeetmete pakkumiseks. Sotsiaalkaitseministri 5. märtsi 2019. a määruse nr 12 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärus“ § 13 lõike 1 punkti 3 kohaselt kantakse SKAIS-i puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed, organismi funktsioonide kõrvalekallete ja struktuuride kahjustuste andmed, keskkonnategurid, RFK koodid ja viited allikatele.

Töötukassal on TöMS-is sätestatud ülesannete täitmiseks vaja saada ka SKA poolt puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid (s.o RFK-põhised andmed). Näiteks vajab töötukassa neid andmeid Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määruse nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029“ §-s 21 sätestatud töökesksel nõustamisel, sealhulgas juhul, kui puudega inimene võtab ennast töötukassas töötuna arvele ja vajab tööturuteenuseid.

Eelnõu §-ga 7 muudetakse TVTS-i.

Eelnõu § 7 punktiga 1 muudetakse TVTS § 2 lõikeid 1 ja 3, mis sätestavad, kellel on õigus töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele. Kehtiva seaduse järgi on õigustatud isik 16-aastane kuni vanaduspensioniealine isik, kuid tulenevalt PISTS-i muudatustest, millega tõstetakse puudega lapse vanuse ülempiir 16 aastalt 18 aastale, on vajadus tõsta ka töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele õigustatud isikute vanust. Muudatuse tulemusena hakkab töötukassa töövõimet hindama ja töövõimetoetust maksma 18-aastastele kuni vanaduspensioniealistele isikutele. Muudatuse vajadust on täpsemalt kirjeldatud seletuskirja § 1 punkti 1 selgituste juures.

Eelnõu § 7 punktiga 2 täiendatakse TVTS § 8 lõikeid 1 ja 2 pärast sõna „päevast“ tekstiosaga „, kuid mitte varem kui käesolevas seaduses sätestatud tingimustele vastamise päevast“. Täiendus on vajalik, et töötukassal oleks võimalik menetleda nende isikute taotlusi, kes taotluse esitamise hetkel ei vasta TVTS § 2 tingimustele, näiteks kui alla 16-aastane või alla 18-aastane esitab taotluse enne 16-aastaseks või 18-aastaseks saamist või kui isiku elamisluba või selle pikendamine hakkab kehtima pärast taotluse esitamist.

Eelnõu § 7 punktiga 3 täiendatakse TVTS § 22¹ lõike 2 punkti 3, mis võimaldab töötukassal saada SKA-lt töövõime hindamiseks vajalikke puude raskusastme ning sellega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid. Sotsiaalkaitseministri 5. märtsi 2019. a määruse nr 12 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimäärus“ § 13 lõike 1 punkti 3 kohaselt kantakse SKAIS-i puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed, organismi funktsioonide kõrvalekallete ja struktuuride kahjustuste andmed, keskkonnategurid, RFK koodid ja viited allikatele.

Töötukassal on TVTS-is sätestatud ülesannete täitmiseks vaja saada ka SKA poolt puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid (s.o RFK-põhised andmed). Näiteks kui isik, kelle töövõimet ei ole varem hinnatud, kuid puue on määratud, pöörduv töötukassasse töövõime hindamiseks, oleks ekspertarstil võimalik taustainfona kasutada varasema puude määramise ekspertiisi andmeid.

Eelnõu § 7 punktiga 4 täiendatakse TVTS § 27 lõigetega 10 ja 11 (üleminekusätted). Lähtuvalt muudatuste tarbeks tehtavast IT-süsteemide arendamise vajadusest muutub puudega laste vanuse ülempiir ning töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele õigustatud isikute vanus alates 2027. aasta 1. veebruarist. Lisaks annab pikem rakendumise aeg võimaluse teavitada puudega laste peresid pikemalt ette, kes sellest muudatusest mõjutatud on, samuti annab võimaluse peredel muudatustega kohaneda ja neid arvesse võtta.

Selleks, et muudatused oleksid hästi mõistetavad ja arusaadavad, sätestatakse seaduses konkreetne kuupäev (1. veebruar 2027), mis määrab, millise asutuse poole alla 18-aastased terviseprobleemidega isikud enne ja pärast seda kuupäeva peavad pöörduma. Alla 18-aastased isikud (ka need, kes said 16-aastaseks enne 2027. aasta 1. veebruari), kellel on terviseprobleemid, kuid kellel ei ole varem töövõime vähenemist või tööealise inimese puude raskusastet tuvastatud, pöörduvad alates 2027. aasta 1. veebruarist lapsea puude tuvastamiseks

SKA-sse. Kõik alla 18-aastased isikud, kellel on enne 2027. aasta 1. veebruari tuvastatud vähenenud töövõime või tööealise inimese puude raskusaste, pöörduvad ka edaspidi töötukassasse.

Paragrahvi 27 lõikes 10 kirjeldatud rakendussätteid reguleerivad erinevaid stsenaariume, mis puudutavad alla 18-aastaseid vähenenud töövõimega isikuid.

Punkt 1 reguleerib uusi juhtumeid ja sätestab, et vähemalt 16-aastasele isikule, kes on esitanud töövõime hindamise ja töövõimetoetuse taotluse ning taotluse kohta ei ole tehtud otsust enne 2027. aasta 1. veebruari, kohaldatakse seaduse kuni 2027. aasta 31. jaanuarini kehtinud redaktsiooni §-s 2 sätestatud.

Punkt 2 sätestab, et alla 18-aastasele isikule, kellel on enne 2027. aasta 1. veebruari tuvastatud osaline või puuduv töövõime, mille kohta tehtud otsuse kehtivus lõpeb pärast 2027. aasta 31. jaanuari, makstakse töövõimetoetust osalise või puuduva töövõime otsuse kehtivuse lõpuni. Seejuures on alla 18-aastaselt isikul, kellel on enne 2027. aasta 1. veebruari tuvastatud osaline või puuduv töövõime, õigus esitada tuvastatud osalise või puuduva töövõime otsuse kehtivuse ajal uus töövõime hindamise taotlus töövõime ümberhindamiseks, kui tema tervises seisund on vahepeal halvenenud ja seda kinnitavad andmed tervise infosüsteemis. See punkt reguleerib ka seda, et alla 18-aastane isik, kellel on tuvastatud tööealise inimese puude raskusaste enne 2027. aasta 1. veebruari, mille kohta tehtud otsuse kehtivus lõpeb pärast 2027. aasta 31. jaanuari, võib esitada töövõime hindamise ja töövõimetoetuse taotluse pärast seadusemuudatust ning talle kohalduvad kuni 2027. aasta 31. jaanuarini kehtinud TVTS-i redaktsioon.

Punkt 3 sätestab, et kui alla 18-aastaselt isikul on varem tuvastatud vähenenud töövõime või tööealise inimese puude raskusaste, kuid osalise või puuduva töövõime või puude raskusastme otsuse kehtivus lõppes enne 2027. aasta 1. veebruari ja isik ei esitanud kordushindamise taotlust TVTS § 8 lõikes 3 sätestatud tähtaja jooksul, võib ta esitada töövõime hindamise taotluse ka pärast 2027. aasta 31. jaanuari. Selle eesmärk on vähendada isikute ja asutuste halduskoormust, et alla 18-aastane isik, kes on juba olnud töötukassa klient, ei peaks pöörduma SKA-sse lapse puude raskusastme tuvastamiseks vaid väga lühikeseks perioodiks (kuni 18-aastaseks saamiseni).

TVTS § 27 lõikega 11 võimaldatakse töötukassal korduvat töövõime hindamist taotlemata pikendada alla 18-aastaste isikute osalise või puuduva töövõime kestust ja töövõimetoetuse maksmise perioodi, kui isikul tuvastati osaline või puuduv töövõime enne 1. veebruari 2027 ja osalise või puuduva töövõime kestus lõpeb pärast 2027. aasta 31. jaanuari, kuid enne isiku 18-aastaseks saamist. Sellisel juhul muudab töötukassa töövõime hindamise ja töövõimetoetuse maksmise otsuseid ning pikendab isiku osalise või puuduva töövõime kestust ja töövõimetoetuse maksmise perioodi kuni isiku 18-aastaseks saamise päevani. Töötukassa andmetel on aastas keskmiselt 100 osalise või puuduva töövõimega 16–17-aastast isikut, kelle osalise või puuduva töövõime otsuse kehtivus lõpeb enne 18-aastaseks saamist. Otsuste muutmise eesmärk on vähendada kahe asutuse vahel liikumist ja segadust, millise asutuse poole peab alla 18-aastane isik korduvhindamisele pöörduma. Näiteks kui 16-aastaselt isikul tuvastati osaline töövõime 2026. aasta detsembris üheks aastaks, peab ta korduvhindamisele pöörduma 17-aastasena 2027. aasta detsembris. Sel ajal kehtivad aga juba uued sätted, mille järgi alla 18-aastased terviseprobleemidega isikud peavad pöörduma SKA poole lapse puude raskusastme tuvastamiseks. Segaduse vältimiseks, kas isik peaks korduvhindamisele pöörduma töötukassa või SKA poole, pikendatakse alla 18-aastaste isikute osalise või puuduva töövõime kestust kuni 18-aastaseks saamiseni.

Eelnõu §-ga 8 muudetakse ÜTS-i.

ÜTS §-s 34 ja § 36 lõikes 1 asendatakse sõna „16-aastane“ sõnaga „18-aastane“ vastavas käändes. Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muutmisest, millega seoses on vajalik muuta ka ÜTS-i.

Kehtiva seaduse kohaselt on riigisisel liinil tee-, vee- ja raudteeliikluses vedaja kohustatud tasuta vedama kuni 16-aastast puudega isikut, sügava puudega 16-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjat või puudega isikut saatvat juht- või abikoera. Kuni 16-aastase puudega isiku definitsioon tuleneb sellest, et praegu on võimalik lapsel puude raskusastet tuvastada kuni 16-aastaseks saamiseni. Puudega lapse vanusepiiri muutmisel on edaspidi võimalik puude raskusastet tuvastada kuni lapse 18-aastaseks saamiseni. Seetõttu tehakse ka ÜTS-is vastav muudatus, millega on riigisisel liinil tee-, vee- ja raudteeliikluses vedaja kohustatud tasuta vedama kuni 18-aastast puudega isikut, sügava puudega 18-aastast ja vanemat isikut, raske nägemispuudega isikut, sügava või raske nägemispuudega isiku saatjat või puudega isikut saatvat juht- või abikoera.

Eelnõu §-s 9 on esitatud seaduse jõustumissätted.

Seaduse § 4 punkt 11 jõustub 2025. aasta 1. juulil.

Seaduse § 1 punktid 1 ja 4, §-d 2 ja 3, § 4 punktid 5, 8, 13 ja 17, § 7 punktid 1 ja 4 ning § 8 jõustuvad 2027. aasta 1. veebruaril.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uut terminoloogiat.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei reguleeri Euroopa Liidu õigusega seonduvat, kuna sotsiaalhoolekande, sealhulgas puudega inimeste toetuste ja teenuste korraldus on iga liikmesriigi poolt riigisisese otsustatud ja reguleeritud.

6. Seaduse mõjud

Seaduseelnõus esitatud muudatuste rakendamisel võib eeldada mõju kolmes valdkonnas: sotsiaalne mõju, mõju majandusele ja mõju riigivalitsemisele. Mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati nimetatud valdkondi nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Kavandatav muudatus puude raskusastmega laste vanuse ülempiiri tõstmiseks hakkab kehtima 01.02.2027.

Mõjuanalüüsi koostamiseks on kasutatud peamiselt SKA, Eesti Töötukassa ja Statistikaameti andmeid.

6.1. PISTS-i ja TVTS-i muutmisega seotud muudatused

Peatükis kirjeldatud muudatused on seotud PISTS-i ja TVTS-i muutmisega ning puudutavad 16–17-aastaste puude tuvastamist, töövõime hindamist ning puude- ja töövõimetoetust. Samuti on selles peatükis esitatud andmekaitsealane mõjuhinnang seoses TõMS-i ja TVTS-i muutmisega, mis võimaldab edaspidi saada töötukassal SKA-lt puude tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid.

6.1.1. Puudega laste vanuse ülempiiri tõstmine

6.1.1.1. Muudatustest mõjutatud sihtrühmad

Sihtrühm: 16–17-aastased puudega noored

PISTS-i ja TVTS-i muudatusega laiendatakse puudega lapse vanusepiiri 0–15 aastalt 0–17 aastani, võimaldades puude raskusastme tuvastamist kuni 18-aastaseks saamiseni ja töövõime hindamise alustamist alates 18. eluaastast. Selle tulemusena väheneb bürokraatia ja ühtlustub laste vanus erinevate seaduste tähenduses, samuti jõuab abi kiiremini puudega (sh harvikaigusega) noorteni.

Muudatusest mõjutatud sihtrühmaks on kõik 16–17-aastased puude raskusastmega või vähenenud töövõimega noored. 2023. aastal oli Eestis 1028 puudega 16–17-aastast noort (keskmise puudega 646, raske puudega 302, sügava puudega 80). Samas vanuserühmas oli töötukassa andmetel 1561 osalise või puuduva töövõimega noort. Kuigi 16–17-aastaste puude raskusastmega ja vähenenud töövõimega inimeste vahe on 533 inimest, ei tähenda see, et vaid puude tuvastamisel jääksid need noored ilma toeta. Praegu teeb SKA 16–17-aastaste puude tuvastamise otsuse enamasti töötukassa eksperthinnangu alusel, kuid kui 16–17-aastased on puude tuvastamise kontekstis lapsed, hindab SKA ekspertarst neid ise laste puude tuvastamise meetoodika alusel.

Tabel 1. Kõik puudega inimesed vanuserühma ja puude raskusastmete järgi 2023. aastal

Vanuserühm	Puude raskusaste	Inimeste arv
0–15	Keskmine puue	4 286
	Raske puue	4 331
	Sügav puue	500
0–15 kokku		9 117

16–17	Keskmine puue	646
	Raske puue	302
	Sügav puue	80
16–17 kokku		1 028
18–65	Keskmine puue	25 703
	Raske puue	16 500
	Sügav puue	4 635
18–65 kokku		46 838
66+	Keskmine puue	15 281
	Raske puue	40 574
	Sügav puue	7 228
66+ kokku		63 083
Üldkokkuvõte		120 066

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi koostatud

Töövõime hindamist taotles 2023. aastal 80% puudega lastest, kes said 16-aastaseks, neist 70%-l tuvastati osaline või puuduv töövõime.

Töötukassa andmetel maksti 2023. aastal töövõimetoetust kuus keskmiselt 1446-le 16–17-aastasele puuduva või osalise töövõimega noorele. Keskmine töövõimetoetus osalise töövõime puhul oli 302,53 eurot ja puuduva töövõime puhul 531,66 eurot, kogukulu 6,9 mln eurot. Töötukassa prognoosi kohaselt on 2026. aastal hinnanguliselt kuus keskmiselt 1596 16–17-aastast noort puuduva või osalise töövõimega ehk 5,1%², mis hakkab järk-järgult vähenema pärast 2027. aasta muudatusi.

Tabel 2. 16–17-aastased töövõimetoetuse saajad keskmiselt kuus

	2026	2027	2028	2029
Osaline töövõime	960	748	259	23
Puuduv töövõime	636	502	186	29
Kokku	1 596	1 250	445	52

Allikas: Eesti Töötukassa

Sotsiaalne mõju

Muudatuste kohaselt tuvastatakse edaspidi lastel puude raskusaste kuni 18-aastaseks saamiseni (praegu kuni 16-aastaseks saamiseni) ning puude tuvastamisel makstakse toetust ka keskmise, raske ja sügava puudega lapse eest (praegu saab 16-aastane puude tuvastamisel töörealise puudega inimese sotsiaaltoetust). Samamoodi muutub töövõime hindamise vanus nii, et töövõime hindamist alustatakse alates 18. eluaastast. Sihtrühma jaoks on muudatus eeldatavasti positiivne, kuna selles vanuses lapsed on enamasti alles haridussüsteemis ega ole veel suundunud tööturule, mis kehtib ka puudega laste kohta. Seetõttu ei ole põhjendatud hindamiste ja taotlemiste muudatuste tegemine just 16-aastastele, mis võib koormata nii puudega lapsi kui ka nende peresid.

² Statistikaameti prognoosi järgi on 2026. aastal hinnanguliselt 31 192 noort vanuses 16–17.

Majanduslik mõju puudega inimeste sihtrühmale

Eelnõuga kavandatud muudatus mõjutab sihtrühma toimetulekut, tagades laste võrdsema kohtlemise. Muudatuse tulemusena viiakse 16–17-aastaste puudetoetused samadele alustele 0–15-aastaste toetustega. Sellest tulenevalt alaealiste töövõimet³ enam ei hinnata, töövõime hindamist alustatakse alates 18. eluaastast (mitte 16. eluaastast). 16–17-aastased hakkavad puudega tööealiste toetuse asemel saama puudega laste toetust, mille tulemusena tõusevad puudetoetused märgatavalt (sõltuvalt puude raskusastmest tõus 97–170 eurot), aga kaovad 16–17-aastastel töövõimetoetused, mis tervikuna vähendab sihtrühma sissetulekuid. Seda seetõttu, et kehtiva süsteemi järgi on 16–17-aastastel enamasti korraka hinnatud nii töövõimet kui ka puuet, mistõttu saavad nad korraka SKA-st puudega tööealise inimese toetust ja töötukassast töövõimetoetust. Näiteks saab puuduva töövõimega inimene töötukassast 2024. aastal keskmiselt 617,70 eurot, millele võib lisanduda sügava puudega tööealise toetus 100 eurot (alates 01.06.2025), mis teeb noore toetusteks kokku 717,70 eurot kuus. Peale puudega laste vanuse ülempiiri tõstmist saab 16–17-aastane noor vaid puudega lapse toetust, milleks on sügava puude korral 270 eurot kuus. Kuigi toetussummad vähenevad (kui noor saab mõlemat toetust), suunatakse kogu 16–17-aastaste töövõimetoetuselt alles jääv summa puudega laste toimetuleku parandamiseks (peamiselt rehabilitatsiooniteenuse tagamiseks). Samuti on oluline märkida, et puudega inimeste toetuste ja töövõimetoetuse maksmise eesmärgid on erinevad, sest esimest makstakse puudest tulenevate lisakulude osaliseks hüvitamiseks ja teist asendussissetuleku eesmärgil. Kuivõrd 16–17-aastased noored alles õpivad, tuleb neid ka eesmärgi poolest toetada puudest tulenevate lisakulude osalise katmise kaudu. Peale muudatuse jõustumist on jätkuvalt võimalik alates 18. eluaastast hinnata töövõimet ja tööealise puude raskusastet ning saada mõlemat toetust.

Tabel 3. 16–17-aastased puudetoetuse saajad raskusastmete järgi ja prognoositavad lisakulud aastas

Puudetoetuse raskusaste ja vanuserühm	Isikute arv	Puudetoetus kuus alates 01.06.2025, eurot	Kulu aastas 2026, eurot	Puudetoetus kuus, eurot
Keskmise puudega tööealise (16–17) toetus	646	29–42	282 276	139
Raske puudega tööealise (16–17) toetus	302	50	183 000	180
Sügava puudega tööealise (16–17) toetus	80	100	98 400	270

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi koostatud

Kokkuvõttes on mõjutatud sihtrühmale mõju avaldumise sagedus keskmine. Puudega lapse ea muudatusega seoses on vaja teha muudatusi SKA ja töötukassa infosüsteemides ning mõlema asutuse protseduurides ja töökorralduses. Muudatustega ei kaasne eeldatavalt kohanemisraskusi.

Riigivalitsemine (riigieelarve ja KOV-i kulud)

Kavandatud muudatused avaldavad mõju riigiasutustele ja riigieelarve kuludele.

³ Seejuures peab alla 18-aastaselt noorel olema töölepingu sõlmimiseks Eestis vanema(te) nõusolek.

Töötukassa prognoosi järgi oleksid 2026. aastal töövõimetoetuse hinnangulised kulud (16–17-aastased) osalise töövõime puhul 4 438 789 eurot aastas ja puuduva töövõime puhul 5 119 283 eurot aastas, st kulud kokku oleksid 9 558 072 eurot⁴ (tabel 4). 2026. aastal, enne kavandatavat puudega lapse vanusepiiri tõstmist oleksid puudetoetuste kulud 16–17-aastastele 2026. aastal 563 676 eurot. Puudetoetuse ja töövõimetoetuse kulud kokku oleksid 10 121 748 eurot ja aastased kulud peale muudatust oleksid 2027. aastal 8 979 728 eurot, 2028. aastal 5 071 988 eurot ja 2029. aastal 2 785 502 eurot (lisatulu 2027. aastal 1 528 940 eurot; 2028. aastal 5 827 570 eurot; 2029. aastal 8 589 507 eurot).

Tabel 4. Puudega lapse vanuse tõstmine 18. eluaastani

	2026	2027	2028	2029
Peale muudatust				
Puudetoetus 16–17-aastastele (keskmise, raske, sügava puudega)	563 676	1 176 912	2 158 090	2 771 327
Töövõimetoetus 16–17-aastastele	9 558 072	7 802 816	2 913 898	14 175
Kokku	10 121 748	8 979 728	5 071 988	2 785 502
Kui jääks samaks				
Puudetoetus 16–17-aastastele	563 676	563 676	563 676	563 676
Töövõimetoetus 16–17-aastastele	9 558 072	9 944 991	10 335 882	10 811 333
Kokku	10 121 748	10 508 667	10 899 558	11 375 009
Lisatulu aastas, eurot	0	1 528 940	5 827 570	8 589 507

Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Töötukassa, Sotsiaalministeeriumi koostatud

Muudatusega ei kaasne eeldatavalt sihtrühmale halduskoormuse suurenemist, 16–17-aastastel see pigem väheneb, kuna kavandatava muudatuse tulemusena ei tule neil edaspidi taotleda tööealise puude raskusastet enne 18. eluaastat.

Riigiasutustest mõjutavad eelnõus esitatud muudatused SKA-d, töötukassat ja TEHIKut, mistõttu on mõjutatud sihtrühma suurus keskmine. Töövõimetoetuse vanusepiiri tõstmine 18. eluaastani vähendab töötukassa töökoormust, mille mõju on küll regulaarne, kuid jääb hinnanguliselt pigem väikeseks.⁵ Mõju TEHIKule on väike, kuna mõju avaldumise sagedus on ühekordne. Kokkuvõttes võib mõju riigiasutustele hinnata pigem väikeseks.

Samuti mõjutab muudatus KOV-e, kes on siiani jälginud lastele osutatavas abis riigi loogikat, mille järgi on alates 16. eluaastast võimalik hinnata töövõimet ja tuvastada puude raskusastet. Soodustuste määramisel võib 16-aastast vanusepiiri olla kasutatud nii sotsiaalvaldkonna kui ka teistes KOV-i õigusaktides, näiteks sõidusoodustuse määramisel. Seega võib muudatus tuua KOV-idele kaasa KOV-i õigusaktide muutmise vajaduse, muu hulgas tuleb leida lahendused üleminekuajaks, kui töövõime hindamisel rakendatakse osadele lastele kehtivat korda ja osade puhul hakkab kehtima uus kord. KOV-id peavad tagama, et need muudatused ei põhjustaks lünki teenuste või toetuste pakkumises. Samas on mõju KOV-idele siiski väike, kuna mõju avaldumise sagedus on ühekordne ja muudatuseks on ette nähtud piisav üleminekuajag.

⁴ Töövõimetoetuse määra indekseeritakse igal aastal (riikliku pensioni indeksiga), seega muutub toetus igal aastal.

⁵ Töötukassa maksis 2023. aastal töövõimetoetust 105 279 isikule, kellest 2309 olid 16–17-aastased, mis on 2,2% kõigist toetuse saajatest.

Muudatusega kaasneb ka IT-arenduste kulu. Kogu eelarvet arvestades on lisanduva kulu mõju väike (alla 1%). Täpsem eelarve prognoos on välja toodud 7. peatükis, mis käsitleb seaduse rakendamise seotud riigi eeldatavaid kulusid ja tulusid, sealhulgas IT-arenduste kulu.

Puudega lapse ea muutmisega seoses on vajalik muuta ka majandustegevuse registrit (MTR), kuid tegu on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti hinnangul väikese muudatusega, mis ei eelda arendust ega sellega kaasnevaid lisakulusid. MTR-i muudatus on vajalik, sest praegu on rehabilitatsiooniteenuse puhul sihtrühmana eristatud 16-aastased, kuid seoses puudega lapse eapiiri muutmisega tuleks see asendada 18-aastaste sihtrühmaga.

Ebasoovitavate mõjude risk on väike. Infosüsteemide arendamisega võib tekkida väike risk – kui arendused ei saa õigeaegselt valmis, suureneb SKA või töötukassa töökoormus (töötajad peavad selgitama toetuste muutumise ja väljamaksmise hilinemise põhjuseid).

PISTS-i ja TVTS-i muutmisega seotud riigieelarve kulusid ja tulusid (sh infosüsteemide arendamisega seotud kulud) on koondina kirjeldatud 7. peatükis.

6.1.2. Andmekaitsealane mõjuhindang

Eelnõu andmekaitsealane mõju on seotud eelnõu §-s 6 ja § 7 punktis 3 sätestatud TöMS-i ja TVTS-i muudatustega, millega võimaldatakse töötukassal edaspidi saada SKA-lt puude raskusastmega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid. Vastavaid andmeid töödeldakse töötukassa andmekogus, mille pidamist ja andmete kaitset puudutav reeglistik on sätestatud majandus- ja infotehnoloogia ministri 22. detsembri 2023. a määruses nr 69 „Töötukassa andmekogu põhimäärus“. Vastavalt nimetatud määruse §-le 5 on andmekogu turvaklass K2T1S2 ja andmekogu turbeaste on keskmine (M).

Töötukassal on TöMS-is ja TVTS-is sätestatud ülesannete täitmiseks vaja saada ka SKA poolt puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid, mis on RFK-põhised andmed. Töötukassa vajab neid näiteks töökesksel nõustamisel ja töövõime hindamise protsessis. Kuigi need andmed tulenevad isiku tervise seisundist, ei ole tegemist tervise infosüsteemis olevate isiku terviseandmetega (diagnoosidega), vaid RFK-le tuginedes isiku puude raskusastme tuvastamise käigus arstiõppe läbinud isiku poolt hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute määratlusega.

Eelnõu lisas olevas rakendusaktide kavandis muudetakse ka töötukassa andmekogu põhimääruse § 7 lõike 2 punkti 3 ja § 40 lõike 6 punkti 9 ning sätestatakse, et töötukassal on õigus saada SKAIS-ist lisaks puude raskusastmele ka puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid ning need andmed kantakse ka töötukassa andmekogusse.

Puude raskusastme tuvastamise käigus hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmete puhul on tegemist eriliigiliste (IKÜM art 9) isikuandmete töötlemisega. Eriliigilised on kõik terviseandmed, sealhulgas puue, diagnoos, osutatud tervishoiuteenus ja abivahendid. Isikuandmete töötlemine riigi andmekogudes võib toimuda IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti e alusel, mille alla kuuluvad olukorrad, kus isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötaja avaliku võimu teostamiseks, samuti võib see toimuda punkti c alusel, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine vajalik vastutava töötaja juriidilise kohustuse täitmiseks ehk töövõime hindamiseks või töökeskseks nõustamiseks.

Puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed on vajalikud kvaliteetseks töökeskseks nõustamiseks, sealhulgas siis, kui puudega inimene võtab ennast töötukassas töötuna arvele ja vajab tööturuteenuseid. Lisaks on need andmed vajalikud töövõime hindamise ekspertiisi tegemiseks näiteks juhul, kui isik, kellel ei ole varem töövõimet hinnatud, kuid on määratud puue, pöördub töötukassasse töövõime hindamiseks. Sellisel juhul on ekspertarstil võimalik taustainfona kasutada varasema puude tuvastamise ekspertiisi andmeid.

2018. aasta kevadel rakendunud IKÜM võimaldab avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks andmeid töödelda. Samuti sätestab avaliku teabe seadus, et kui andmed on olemas põhiaandmetena teises riiklikus andmekogus, tuleks aluseks võtta need andmed (ja mitte koguda neid haldusmenetluses uuesti, vt AvTS § 43⁶ lg 2). Selline töötlemine ei ole vastuolus ka eelviidatud registrite eesmärkidega.

Töötukassa infosüsteemid ja andmekogu on piiratud juurdepääsuga ning registriandmed on ette nähtud ainult ametialaseks kasutamiseks registri eesmärgis sätestatud ülesannete täitmisel. Ligipääs infosüsteemidele on vaid töötukassa töötajatel, kelle tööülesannete täitmiseks on puude andmed vajalikud. Andmetöötlus vastab erialastele juhistele ja praktikale, andmetöötledajad on samad. Ohtude käsitlemiseks kavandatud meetmed, sealhulgas tagatised, turvameetmed ja mehhanismid isikuandmete kaitse tagamiseks ja järgimise tõendamiseks, võttes arvesse andmesubjektide ja teiste asjaomaste isikute õigusi ja õigustatud huve, on tagatud töötukassa andmekogu põhimäärusega. Andmete töötledajaks on jätkuvalt vaid volitatud töötledaja, kelleks on töötukassa.

Andmekaitsealase mõjuhinnangu kohaselt on riskide oht kokkuvõttes pigem väike, sest inimeste isikustatud terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed liiguvad SKA ja töötukassa infosüsteemide kaudu, mis on turvalised. Töötukassa infosüsteemile ja andmekogule pääsevad ligi juurdepääsuga inimesed vaid tööülesannete täitmiseks.

6.1.2.1. Puude raskusastmega seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed

Edaspidi on töötukassal võimalik saada puude raskusastme tuvastamisel hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid ning nende andmete töötlemine toimub töötukassa andmekogus.

Tegemist ei ole tervise infosüsteemis oleva diagnoosiga, vaid RFK-le tuginedes puude raskusastme tuvastamise käigus arstiõppe läbinud isiku poolt hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute määratlusega. Töötukassa kasutab neid andmeid, et täita TõMS-is ja TVTS-is sätestatud ülesandeid.

6.2. SHS-i muudatused

Peatükis kirjeldatud muudatused on seotud SHS-i muudatustega ning puudutavad abivahendeid, sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust ja erihoolekandeteenust. Samuti on selles peatükis käsitletud STAR-i kantavate andmetega seotud muudatuste mõjusid.

6.2.1. Abivahenditeenusega seotud muudatused (eelnoõ § 4 punktid 1–3)

Abivahenditeenusega seotud SHS-i muudatused on pigem tehnilist laadi, et tagada õigusselgus ja ajakohasus vastavalt teenuse osutamisel ilmnunud praktilistele vajadustele.

6.2.1.1. Mõju sihtrühm – abivahendit riigipoolse soodustusega vajavad inimesed

Muudatuste sihtrühmaks on kõik inimesed, kes vajavad abivahendit riigipoolse soodustusega. Kokku sai 2023. aastal SKA kaudu finantseeritavaid abivahendeid 63 984 inimest, mis kogu rahvastikust moodustab väikse osa (4,7%).

Sotsiaalne mõju

Abivahendit riigipoolse soodustusega vajavate inimeste jaoks muudatustega seonduvat olulist mõju ei ole. Muudatuste mõju ulatus on väike, kuna sihtrühmaga seonduvaid erilisi muutusi ei toimu ning vajadus muudatustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele puudub. Mõju avaldumise sagedus on väike, muudatused ainult täpsustavad kehtivat regulatsiooni. Mõjutatud sihtrühma suurus on võrreldes kogu elanikkonnaga väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuste mõju sihtrühmale väheoluline.

6.2.1.2. Mõju sihtrühm – abivahendite müüjad

Muudatuste sihtrühmaks on SKA lepingupartneritest abivahendeid müüvad ettevõtted, keda oli 2023. aasta seisuga 170. Kõigist Eesti statistilisse profiili kuuluvatest ettevõtetest (2023. aasta seisuga 153 883) moodustavad need 0,1%.

Sotsiaalne mõju

Teenusesaajate jaoks muudatustega seonduvat olulist mõju ei ole. Muudatuste mõju ulatus on väike, kuna sihtrühmaga seonduvaid erilisi muutusi ei toimu ning vajadus muudatustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele puudub, mõju avaldumise sagedus on väike, muudatused ainult täpsustavad kehtivat regulatsiooni. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatustega seotud mõju sihtrühmale väheoluline.

6.2.1.3. Mõju sihtrühm – SKA

Riigivalitsemine

Kõigist riigiasutustest puudutavad muudatused vaid SKA-d, mistõttu võib sihtrühma suurus hinnata väikseks. Muudatustega seonduvat olulist mõju ei ole, kuna muudatused on pigem tehnilist laadi ja õigusselgust loovad. Need ei mõjuta SKA töökorraldust ja tööprotsesse ega too kaasa täiendavaid kulusid. Muudatuste mõju ulatus on väike, kuna sihtrühmaga seonduvaid erilisi muutusi ei toimu ning vajadus muudatustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele puudub, mõju avaldumise sagedus on väike, muudatused ainult täpsustavad kehtivat regulatsiooni. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuste riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale väheoluline.

6.2.4. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus

6.2.4.1. Tasu maksmise kohustuse ülevõtmine

Praegu on õigus taotleda puudega laste sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmist kuni 16-aastasel isikul, kellel on puue PISTS § 2 tähenduses. Edaspidi on seda õigus taotleda kuni 18-aastasel isikul, välja arvatud juhul, kui alla 18-aastasele isikule on juba väljastatud töövõime hindamise otsus või määratud tööealise puude raskusaste, mille põhjal käsitatakse teda endiselt tööealisena.

Võrreldes kehtiva seadusega muudetakse ka õigust majutuskulude hüvitamisele. Kui kehtiva seaduse järgi hüvitati teenuse saamise ajal majutuskulud õigustatud isikule ning vajaduse korral alla 16-aastase õigustatud isiku saatjale, siis muudatuse tulemusel hüvitatakse vajaduse korral teenuse saamise ajal majutuskulud alla 18-aastase õigustatud isiku saatjale.

Muudatus tuleneb puudega lapse vanusepiiri muudatusest PISTS-is ja TVTS-is. Muudatuse tulemusel käsitatakse ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saamisel puudega lapsi kuni 18-aastaste isikutena nii, nagu seda tehakse edaspidi PISTS-is ja TVTS-is.

6.2.4.1.1. Mõju sihtrühm – puudega 16–17-aastased lapsed ja nende vanemad

Muudatusest on mõjutatud kõik puudega 16–17-aastased lapsed. 2023. aastal oli Eestis SKA andmetel 120 066 puudega inimest, neist 16–17-aastaseid 1028. 2023. aastal sai SKA andmetel sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust 633 ja töötukassa andmetel tööalase rehabilitatsiooni teenust 106 16–17-aastast inimest⁶. See moodustab 72% kõigist 16–17-aastastest puudega lastest.

Sotsiaalne mõju

Kuna TVTS-i muudatuse kohaselt ei ole 16–17-aastastel enam õigust töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele ega seetõttu ka tööealisele rehabilitatsioonile, võib eeldada, et suur osa neist lastest liigub sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust saama. Puudega laste ja nende vanemate jaoks on eeldatavasti tegemist positiivse muudatusega, kuna varem on erivajadusega laste vanemad välja toonud, et muus kontekstis lastena käsitatavate alaealiste liikumine 16-aastaseks saades töövõime hindamise süsteemi on ebaselge. Valdavalt selles vanuses lapsed alles õpivad ja neil ei ole seost tööturuga.

Samuti võib eeldada, et puudega lastele mõeldud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saamist jätkab muudatuse tulemusena osa nendest lastest, kes ei liigu olemasolevas süsteemis 16-aastaseks saades tööalase rehabilitatsiooni teenust saama, ja osa nendest lastest, kes liigub 16-aastastele ja vanematele või psüühikahäirega tööealistele inimestele mõeldud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust saama.

Puude raskusastmega laste ja tööealisusena käsitatava vanuse muutmise eesmärk on tagada laste võrdne kohtlemine erinevate seaduste tähenduses, mis omakorda lihtsustab lapse vanema jaoks abi saamist, sest edaspidi ei ole vaja meeles pidada erisusi erinevatest süsteemidest abi saamisel, sest puude raskusastet on võimalik tuvastada lapsel kuni 18-aastaseks saamiseni ja töövõime hindamine algab alates 18. eluaastast.

Ebasoovitavate mõjude risk võib tekkida neil rehabilitatsiooniteenuse saajatel, kes saavad 16-aastaseks ja taotlevad teenust muudatuste jõustumise aja lähedal. Teenusevajajatel võib tekkida ootus kindla sihtrühma all teenuse saamiseks. Puudega laste vanuse ülempiir ning töövõime hindamisele ja töövõimetoetusele õigustatud isikute vanus muutub alates 2027. aasta

---

⁶ Vanus aasta lõpu seisuga.

1. veebruarist. Kui alla 18-aastasele isikule on juba selleks ajaks väljastatud töövõime hindamise otsus või määratud tööealise puude raskusaste, käsitatakse teda endiselt tööealisena ning ta liigub saama töötukassa tööalase rehabilitatsiooni teenust või saab SKA tööealisele inimesele mõeldud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust. Enne 31.01.2027 (k.a) väljastatud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse otsused kehtivad oma kehtivusperioodi lõpuni, näiteks kui 16-aastasele on 20.01.2027 väljastatud psüühikahäirega tööealise sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse otsus, saab ta vastavas limiidis teenust otsuse kehtivuse lõppemiseni ega liigu laste sihtrühma. Kui sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotlus on esitatud enne 01.02.2027, menetletakse see lõpuni praegustel tingimustel ehk tööealine on alates 16. eluaastast. Näiteks 16-aastane psüühikahäirega inimene, kellele on tehtud töövõime hindamine 15.01.2027, esitab 20.01.2027 sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotluse. Talle väljastatakse 05.02.2027 psüühikahäirega tööealise sotsiaalse rehabilitatsiooni sihtrühma limiitidega sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse suunamise otsus. Sama kehtib ka puudega 16-aastaste ja vanemate sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse sihtrühma puhul. Pikem rakendumise aeg annab võimaluse teavitada muudatusest mõjutatud puudega laste peresid ette ning annab võimaluse peredel muudatustega kohaneda ja neid arvesse võtta.

Muudatuse sotsiaalse mõju ulatus sihtrühmadele on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasneda muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskasvusi, mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotlemine on regulaarne. Mõjutatud sihtrühma suurus on kõiki puudega lapsi arvestades suur. Muudatustega võib kaasneda ebasoovitav mõju, mis on maandatav pikema rakendumise ajaga. Kokkuvõttes on muudatuse sotsiaalne mõju sihtrühmale oluline.

6.2.4.1.2. Mõju sihtrühm – töötukassa ja SKA

Muudatus mõjutab kõigist riigiasutustest töötukassat ja SKA-d .

Riigivalitsemine

Muudatus võib mõjutada pisut SKA ja töötukassa töökoormust ja -protsesse, kuna edaspidi liiguvad 16–17-aastased teenust saama SKA-sse. Mõlema asutuse töökoormus võib eelkõige muudatuse jõustumise tähtaja läheduses kasvada, kuna sihtrühma tuleb muudatusest teavitada ja teenuse taotlemise protsessis erisusi arvesse võtta. Muudatus mõjutab SKA erihoolekande- ja rehabilitatsioonitalituse töötajaid, kes edaspidi menetlevad ka nende 16–17-aastaste sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotlusi, kes praegu kehtiva süsteemi järgi taotleavad tööalase rehabilitatsiooni teenust töötukassa kaudu (kehtiva süsteemi järgi liiguvad osad 16–17-aastased inimesed töötukassasse tööalase rehabilitatsiooni teenust taotlema). Erihoolekande- ja rehabilitatsioonitalitusest on puudega laste rehabilitatsiooniteenusega otseselt seotud kaks ametnikku, kes menetlevad teenuse saamise taotlusi ja väljastavad suunamisotsuseid, ja kuus spetsialisti, kes tegelevad rehabilitatsiooniantmestike ja arvete kontrolliga. Kuna 16–17-aastaste laste puhul toimub teenust saama suunamise hindamine edaspidi samamoodi, nagu see on siiani toimunud alla 16-aastaste puhul, siis töökorraldus ega -protsessid ei muutu, aga koormus kasvab. Talituse teised töötajad on mõjutatud ka seeläbi, et muudatus vajab sihtrühma selget ja lihtsat teavitamist ning vahetult pärast muudatuse tegemist võib muudatusega seotud pöördumiste hulk sagedeneda.

Täiendav eelarvevajadus on SKA ja Sotsiaalministeeriumi arvestuste põhjal 2027. aastal hinnanguliselt 1,1 ning 2028. aastal 1,25 ja 2029. aastal 1,3 miljonit eurot. Arvestatud on, et osad 16–17-aastased inimesed, kellel on ülemineku hetkeks töövõime hinnatud või tööealise

puude raskusaste tuvastatud, jätkavad töötukassa tööalase rehabilitatsiooni teenuse saamist ning osad SKA tööealistele psüühikahäirega inimestele ja 16-aastastele ja vanematele puudega inimestele mõeldud sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saamist. Osad teenusesaajad liiguvad 2027. aastal laste sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust saama või jätkavad selle saamist. Arvesse on võetud ka iga-aastast 16–17-aastaste rehabilitatsiooniteenuse saajate arvu kasvu.

Samuti kaasnevad SKA-le ja töötukassale muudatustega seotud infosüsteemide arendamise kulud.

Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna sihtrühma käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele, mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotlemine on regulaarne. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Muudatusega võib kaasneda riigieelarve kui terviku kulude kasvu mõttes väike ebasoovitav mõju. Kokkuvõttes on muudatuse riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale väheoluline.

6.2.4.1.3. Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutajad

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust osutati 2023. aastal 146 asukohas⁷ ja tööalase rehabilitatsiooni teenust 104 asukohas⁸.

Mõju majandusele

Tööalase rehabilitatsiooni teenust ja sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust võivad Eestis osutada samad teenuseosutajad. Kuna edaspidi hindab 16–17-aastaste teenusevajadust SKA, võib osade teenusesaajate jaoks teenuse eest tasutav hind väheneda, mis on ühtlasi ka ebasoovitavaks mõjuks teenuseosutajatele. 2023. aastal pakuti sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust 1,6–3,1 korda odavamalt hinnaga kui tööalase rehabilitatsiooni teenust.⁹

Muudatus võib mõjutada ka nende teenuseosutajate töö sisu, kes varem osutasid teenust 16–17-aastastele eelkõige töötamise toetamise aspektist lähtuvalt ja peavad seda tegema edaspidi eest lähtuvalt.

Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna teenuseosutajate töö sisus võib tulla muudatusi, kuid eeldatavasti ei ole need suured, kuna teenuseosutajad osutavad teenuseid eri sihtrühmadele ja saavad oma tegevusi kohandada. Mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse taotlemine on regulaarne. Mõjutatud sihtrühma suurus on kõiki tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande ettevõtteid (2023. aastal 2604¹⁰) arvestades keskmine, kuna osa teenuseosutajatest osutab teenuseid mõlemas süsteemis. Muudatusega võib kaasneda teenuseosutajatele keskmine ebasoovitav mõju. Kokkuvõttes on muudatuse majanduslik mõju sihtrühmale oluline.

6.2.4.2. Rehabilitatsioonimeeskonnad

---

⁷ Sotsiaalkindlustusamet, 2024.

⁸ Eesti Töötukassa, 2024.

⁹ Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Töötukassa, 2023.

¹⁰ Statistikaamet, 2024. ER021: statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted. Kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusüksused_ettevetjad/ER021 (10.09.2024).

Muudatuse kohaselt ei tohi rehabilitatsioonimeeskonna spetsialist edaspidi olla isik, kelle karistus tahtlikult toime pandud kuriteo eest võib ohtu seada teenust saama õigustatud isiku elu, tervise ja vara. Karistatuse hindamise kohustus on SKA järelevalveosakonnal tegevusloa andmise protsessis ja rehabilitatsiooniteenust pakkuval asutusel, kes meeskonda spetsialiste värbab.

6.2.4.2.1. Mõju sihtrühm – rehabilitatsiooniteenuse saajad ja nende lähedased

Muudatus mõjutab kõiki sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saajaid ja nende lähedasi. 2023. aasta jooksul osutati teenuseid 4769 16-aastasele ja vanemale inimesele.¹¹ 2023. aasta keskmisest rahvastikust moodustavad sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse saajad alla 1%.¹² Kui rehabilitatsioonimeeskond töötab lastega, rakenduvad LasteKS-is sätestatud lapsega töötavale isikule kehtivad piirangud (LasteKS § 20).

Sotsiaalne mõju

Muudatus mõjutab kõiki töö- ja vanaduspensioniealisi rehabilitatsiooniteenuse saajaid ja nende lähedasi. Edaspidi ei tohi rehabilitatsioonimeeskonnas töötada inimene, kes võib olla ohtlik teenusesaaja elule või tervisele. Rehabilitatsiooniteenuse osutamine toimub tihti üks ühele keskkonnas, mistõttu on teenusesaaja ohutuse hindamine eriti vajalik. Meeskonnas ei tohi töötada inimene, keda on karistatud eelkõige raske isikuvastase süüteo (tapmine, mõrv, raske tervisekahjustuse tekitamine, kehaline väärkohtlemine, piinamine, vägistamine jms) või varavastase süüteo (vargus, röövimine, kelmus, omastamine jms) eest. Samas ei piirata sotsiaalteenuse osutamist isikul, keda on karistatud näiteks intellektuaalse omandi vastase kuriteo, õigeaegselt esitamata pankrotiavalduse, dokumendi, pitsati või plangi võltsimise või raamatupidamiskohustuse rikkumise eest. Sellegipoolest peab teenuseosutaja hindama, et ohtu teenusesaaja elule või tervisele ei ole.

Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna teenusesaajate tegevuses olulisi muutusi ei toimu, samas võib mõju ulatust hinnata suureks, kui arvestada potentsiaalse ohu välistamise aspekti. Mõju esinemise sagedus on keskmine, kuivõrd rehabilitatsiooniteenuse saamine võib olla regulaarne. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Muudatusel puudub ebasoovitav mõju. Kokkuvõttes on muudatuse sotsiaalne mõju sihtrühmale tervise ja ohutuse seisukohast oluline.

6.2.4.2.2. Mõju sihtrühm – sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutajad ja rehabilitatsioonimeeskond

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust osutati 2023. aastal 146 asukohas¹³ ligi 2500 spetsialisti poolt¹⁴, arvestades, et osa spetsialistidest võib olla selle arvu sees topelt, st töötada korraga mitmes asutuses.

Mõju majandusele

Muudatus mõjutab rehabilitatsiooniteenuse spetsialistide värbamise protsessi. Teenuseosutaja peab tegema värvatavale spetsialistile taustakontrolli. Kui selgub, et töötajat on karistatud, tuleb hinnata karistatuse ulatust ja sellega seotud võimalikku ohtu teenusesaaja elule või

---

¹¹ Sotsiaalkindlustusamet, 2024.

¹² Statistikaamet, 2024. Sotsiaalministeeriumi arvutused.

¹³ Sotsiaalkindlustusamet, 2024.

¹⁴ Sotsiaalkindlustusameti andmed 26.08.2024 seisuga registreeritud töötajate arvu kohta.

tervisele. Kui SKA järelevalvetalitus tegevusloa väljaandmisel näeb, et inimesel on kehtiv karistus, võtab SKA enne tegevusloa väljaandmist teenuseosutajaga täiendavalt ühendust ning selgitab välja, kas teenuseosutaja on sellest teadlik ja on hinnanud, et karistus ei välista rehabilitatsioonimeeskonnas töötamist.

Muudatus võib mõjutada ka olemasolevaid rehabilitatsioonimeeskondi, kui teenuseosutaja hindab, et inimene kannab karistust, mis võib seada ohtu teenusesaaja elu või tervise. Inimesed, kes kannavad karistust, mis välistab töötamise meeskonnas, võivad kaotada töö ja sattuda majanduslikult raskesse olukorda, kuid selle kaalub üles rehabilitatsiooniteenuse saajate turvalisus.

Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna teenuseosutajale kaasneb tasutakontrolli ja hindamise kohustus. Mõju esinemise sagedus on suur, kuivõrd rehabilitatsiooniteenuste osutamine võib olla igapäevane. Mõjutatud sihtrühma suurus on kõiki tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandetegevõtteid (2023. aastal 2604¹⁵) ning sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna spetsialiste arvestades keskmine. Muudatusel võib olla ebasoovitav mõju neile teenuseosutajatele, kes peavad oma koosseisust välja arvama inimese, kes ei sobi sinna karistatuse tõttu ja kelle asemele on vaja leida uus töötaja. Muudatus suurendab mõningal määral teenuseosutajate halduskoormust SKA-le hinnangu vormistamisel ja töötajatele taustakontrolli tegemisel, samuti avaldab mõju inimesele, kes koosseisust välja arvatakse. Kokkuvõttes on muudatuse majanduslik mõju sihtrühmale oluline.

6.2.4.2.3. Mõju sihtrühm – SKA

Muudatus mõjutab kõigist riigiasutustest SKA-d.

Riigivalitsemine

SKA järelevalvetalitus kontrollib edaspidi tegevusloa väljastamisel täisealistega töötavate rehabilitatsioonimeeskonna liikmete karistatust. Seejuures on teenuseosutaja hinnata, kas konkreetne karistus välistab töötamise rehabilitatsioonimeeskonnas. Kui SKA järelevalvetalitus tegevusloa väljaandmisel näeb, et inimesel on kehtiv karistus, võtab SKA enne tegevusloa väljaandmist teenuseosutajaga täiendavalt ühendust ja selgitab välja, kas teenuseosutaja on sellest teadlik ja on hinnanud, et karistus ei välista rehabilitatsioonimeeskonnas töötamist. Hinnangu tulemusena võib inimene osutada töökohale sobimatuks.

Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna SKA saab täiendava kohustuse karistatust tegevusloa väljastamisel kontrollida, kuid eeldatavasti ei kaasne sellega kohanemiskulusi, kuna SKA kontrollib seda ka praegu teiste sotsiaalteenuste puhul. Mõju esinemise sagedus on suur, kuivõrd SKA puutub sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse tegevuslubade taotlemisega kokku iga päev. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Muudatusel võib olla ebasoovitav mõju SKA mõningase töökoormuse kasvu näol. Kokkuvõttes on muudatuse riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale oluline.

6.2.5. Erihoolekandeteenuse järjekord

---

¹⁵ Statistikaamet, 2024. ER021: statistilise profiili kuuluvad ettevõtted. Kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_majandusüksused_ettevetjad/ER021 (27.09.2024).

Muudatusega ei ole SKA-l enam võimalik erihoolekandeteenuse järjekorda panna vähemalt 16-aastaselt teenust saama õigustatud isikut, kuna seoses puudega lapse ea muutmisega 16 aastalt 18 aastale ei tehta enam töövõime hindamist 16 aasta vanuses. Nii kehtiva seaduse kohaselt kui ka peale muudatuse tegemist jääb osade erihoolekandeteenuste saamise tingimuseks puuduva töövõime olemasolu. Kuna muudatuse kohaselt hakatakse töövõimet hindama alates 18. eluaastast, ei ole ka SKA-l võimalik saada vajalikke andmeid, mille alusel inimene õige teenuse järjekorda panna.

Erihoolekandeteenust on võimalik nii kehtiva õiguse kohaselt kui ka tulevikus saada alates 18. eluaastast.

6.2.5.1. Mõjutatud sihtrühm – erihoolekandeteenuse vajajad

SKA andmetel on erihoolekandeteenuste ja teenuste järjekorras olijate puhul levinuimad RHK 10-le tuginevad diagnoosigrupid F20–F29 (psüühikahaigus (skisofreenia, skisotüüpsed ja luululised häired)), F70–F79 intellektipuu (vaimne alaareng) ja F80–F89 (psüühilise arengu spetsiifilised häired (sh pervasiivsed arenguhäired, mille alla kuuluvad ka autismispektrihäirega isikud (F84,0 ja F84,1)). 2023. aastal oli Tervisekassa raviarvete andmetel 937 põhi- või kaasuva diagnoosiga (F20–F29, F70–F79 ja F84) inimest, kes võiks olla potentsiaalne erihoolekandeteenuse sihtrühm. Erihoolekandeteenuse järjekorras oli SKA andmetel 75 16–17-aastaselt last, mis moodustab 8% kõigist potentsiaalsetest teenusevajajatest.

Sotsiaalne mõju

Teenusesaaja jaoks ei muutu teenuse saamise aeg. Ka praegu, kui teenuse järjekorda saab last panna 16-aastaselt, ei taga see varasemat või kiiremat teenuse saamist. Lisaks on varajane järjekorda panek tekitanud olukorra, kus inimese teenusevajadus enne teenuse saamist muutub ning ta on vale teenuse järjekorras. Edaspidi on võimalik selliseid olukordi vältida.

Tagamaks, et lapsel, kes teenust vajab, oleks järjekorda paneku ea muudatuse tulemusel 18. eluaastaks erihoolekandeteenuse saamise suunamisotsus tehtud, võtab töötukassa töövõime hindamise taotlusi vastu kolm kuud enne 18-aastaseks saamist. Töötukassa keskmine menetlusaeg on 14 päeva ja erihoolekandeteenuse konsultant teeb otsuse maksimaalselt 40 päeva jooksul. See aitab maandada riski, et teenusesaaja ei jõua 18. eluaastaks teenust saada.

Muudatuse sotsiaalse mõju ulatus sihtrühmadele on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasneda muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskursusi, mõju avaldumise sagedus on väike, kuna erihoolekandeteenuse taotlemine on harv. Mõjutatud sihtrühma suurus on kõiki potentsiaalseid 16–17-aastaseid erihoolekandeteenuse vajajaid arvestades keskmine. Ebasoovitavate mõjude riski vähendamiseks on võetud kasutusele maandamismeetmed. Kokkuvõttes on muudatuse sotsiaalne mõju sihtrühmale oluline.

6.2.5.2. Mõjutatud sihtrühm – SKA

Muudatus mõjutab kõigist riigiasutustest SKA-d.

Riigivalitsemine

Muudatus võib mõjutada SKA töökorraldust ja tööprotsesse järjekordade haldamisel.

Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna sihtrühma käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele, mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna erihoolekandeteenuse järjekorra haldamine on regulaarne tegevus. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuse riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale väheoluline.

6.2.6. STAR-i kantavad andmed

Inimese abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõtuga seonduvalt on tulevikus vaja STAR-is töödelda ka isiku tervise seisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid, milleks vajalik andmestik tuleb töövõime hindamise ja/või puude raskusastme määramise juurde esitatud isiku terviseandmetest. Muudatusega täiendatakse STAR-is töödeldavate isiku kohta käivate muude andmete loetelu tervise seisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmetega.

Muudatuse tulemusena kantakse STAR-i ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamise andmed, et võtta nimetatud teenuste vajaduse hindamisel kasutusele ühtne abi- ja toetusvajaduse hindamise instrument.

Abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumenti on võimalik vabatahtlikult kasutada ka kõigil KOV-idel KOV-i teenuste vajaduse hindamiseks.

6.2.6.1. Mõju sihtrühm – teenusevajajad/teenusesaajad

Muudatus mõjutab tulevikus kõiki KOV-i teenuste vajajaid, kelle abivajadust uue instrumendi abil hinnatakse. Kuna instrumendi kasutuselevõtt on vabatahtlik, on mõjutatud sihtrühma suurus keeruline hinnata. 2023. aasta jooksul registreerisid KOV-id täisealiste kohta STAR-is ligi 46 500 sellisel teemal pöördumist, mille aluseks võis olla abi- ja toetusvajaduse hindamine.¹⁶ Üks ja sama inimene võis pöörduda mitmel erineval teemal ja on sel juhul arvu sees mitu korda. 2020. aasta elanike tegevuspiirangute ja hooldusvajaduse uuringu¹⁷ kohaselt vajab 6% 16-aastastest ja vanematest elanikest oma terviseprobleemist, haigusest või tegevuspiirangust tingituna täiendavaid teenuseid. 2024. aasta 1. jaanuari sama vanuserühma rahvaarvu arvestades vajab täiendavaid teenuseid ligi 68 300 inimest.¹⁸ Kuigi kõik need inimesed ei pruugi vajada KOV-i teenuseid ega pöörduda oma abivajadusega KOV-i, võib STAR-i täisealiste pöördumiste arvu arvestades mõjutatud sihtrühm olla hinnanguliselt keskmise suurusega.

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajajaid muudatus ei mõjuta, kuna ka praegu kasutatakse nende teenuste vajaduse hindamisel sama instrumenti, kuid Exceli vormis.

Sotsiaalne mõju

---

¹⁶ Arvestusega, et toodud on ka teema „muu probleem“ all STAR-is registreeritud pöördumised, millest kõik ei pruugi olla seotud täisealise abi- ja toetusvajaduse hindamisega.

¹⁷ Vainu, Vaike. (2020). Elanikkonna tegevuspiirangute ja hooldusvajaduse uuring. Turu-uuringute AS / Sotsiaalministeerium / Euroopa Sotsiaalfond. Kättesaadav: https://sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/hooldusvajaduse_uuring_som.pdf (27.09.2024).

¹⁸ Statistikaamet, 2024. Sotsiaalministeeriumi arvutused.

KOV-i teenuse saaja vaatest paraneb teenusevajaduse hindamise kvaliteet, mis mõjutab inimeste jõudmist õiget teenust saama ja selle kiirust. Ühise hindamisinstrumendi kasutuselevõtuga muutuvad hindamise alused sarnasemaks. Kuna muudatusega täiendatakse STAR-is töödeldavate isiku kohta käivate muude andmete loetelu terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmetega, on võimalik need andmed tulevikus saada STAR-ist ja inimese jaoks väheneb halduskoormus andmete taasesitamisel, kui inimene vajab näiteks nii riigi kui KOV-i teenuseid.

Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskursi, mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna abi- ja toetusvajaduse hindamine võib toimuda regulaarselt. Mõjutatud sihtrühma suurus on keskmine. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuse sotsiaalne mõju sihtrühmale oluline.

6.2.6.2. Mõju sihtrühm – SKA

Muudatuse sihtrühmaks on SKA nii töökorralduslikus kui eelarve kulude mõttes. Kõigist riigiasutustest puudutab muudatus vaid SKA-d, mistõttu võib sihtrühma suurust hinnata väikseks.

Riigivalitsemine

Muudatuse tulemusel ei pea SKA töötajad enam Excelis ebamugavas vormingus sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust ja erihoolekandeteenust vajava inimese hindamist täitma, vaid saavad teha seda registris, kasutades samast allikast ka isiku terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid. See muudab SKA sisemist tööprotsessi ja teeb töö efektiivsemaks.

Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasned muudatused, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskursi, mõju avaldumise sagedus on suur, kuna abi- ja toetusvajaduse hindamine toimub regulaarselt. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuse riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale oluline.

Riigivalitsemine

Arendusportfelli järgi on abi- ja toetusvajaduse hindamise vahendi STAR-i arenduse rahaline maksumus ca 600 000 eurot, mis kaetakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest (TAT „Sotsiaalkaitsesüsteemide ajakohastamist toetavate infosüsteemide arendused“).

Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna sihtrühma käitumises erilisi muutusi ei toimu ning puudub tarvidus muutustega kohanemiseks mõeldud tegevuste järele, mõju avaldumise sagedus on suur, kuna abi- ja toetusvajaduse hindamine toimub regulaarselt. Mõjutatud sihtrühma suurus on väike võrreldes kogu riigieelarvet. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuse riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale väheoluline.

6.2.6.4. Mõju sihtrühm – KOV-id

Muudatus puudutab kõiki Eesti KOV-e (79).

Riigivalitsemine

Muudatus võimaldab inimese teenusevajadust hinnata eeldatavalt kiiremini ja efektiivsemalt ning teiste KOV-idega ühetaolisemalt. Samuti mõjutab hindamisvahendi kasutuselevõtt hindamise kvaliteeti, kuna KOV-id on varem väljendanud soovi saada juba läbitestitud instrument. Hindamisvahendi arendusele eelnes analüüs, mille käigus testiti selle sobivust nii teenusevajaja kui ka hindamisvahendi kasutaja (valdavalt sotsiaaltöötajad) vaatest.¹⁹ Praegu on KOV-idel kasutuses erinevad hindamisvahendid, millel valdavalt tehniline lahendus puudub (v.a Tallinn). Hindamisvahendi arendamine STAR-is võimaldab KOV-i sotsiaaltöötajal abivajava isiku pöördumise või abivajavast isikust info saamise korral teha STAR-i keskkonnas täisealise inimese esmase abivajaduse hindamise. STAR-i keskkond võimaldab juba praegu sotsiaaltööspsialistidel klienditööd korraldada ja dokumenteerida, sealhulgas registreerida abivajavate isikute pöördumisi, koostada juhtumiplaani, määrata isikutele sotsiaalteenuseid ja -toetusi. Edaspidi saavad kõik KOV-id kasutada abivajaduse hindamiseks ühtset eluvaldkondadel põhinevat ja struktureeritud andmeväljadega hindamisinstrumenti, mida on võimalik täita digitaalselt. Hindamise käigus kogutud ja STAR-is dokumenteeritud andmed on seotud RFK koodide ja määrajatega, mis annab võimaluse edastada KOV-i kogutud hindamisandmeid ühtse klassifikatsiooni alusel teistele inimest abistavatele osapooltele, näiteks tööhõive- ja tervishoiuvaldkonnas. Inimese abivajaduse väljaselgitamiseks saab KOV-i spetsialist omakorda pärida STAR-i kaudu riiklikes infosüsteemides inimese kohta olemasolevaid abivajadusega seotud andmeid (nt puude tuvastamine, töövõime hindamine, abivahendi kasutamine jm), mis vähendab samasisuliste andmete korduvat küsimist inimese käest. Hindamisandmeid saab STAR-i sisestada spetsialistile ja inimesele sobivas järjekorras, arvestades hindamisvestluse tegelikku kulgemist.

Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna sihtrühma käitumises võivad kaasned muudatused STAR-i uue platvormi kasutamisel, kuid nendega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskulusi, kuna STAR-i kasutatakse erinevateks toiminguteks ka praegu. Mõju avaldumise sagedus on suur, kuna abi- ja toetusvajaduse hindamine toimub regulaarselt. Mõjutatud sihtrühm on suur. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuse riigivalitsemisega seotud mõju sihtrühmale oluline.

6.2.7. Viibimiskoha andmed ja andmete töötlemise eesmärk

6.2.7.1 Mõju sihtrühm – riigiasutused

Muudatus mõjutab kõigist riigiasutustest Sotsiaalministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja SKA-d.

Riigivalitsemine

Muudatus aitab kaasa Sotsiaalministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tõenduspõhise poliitika kujundamisele, sealhulgas sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonnas

---

¹⁹ Purge P., Kurmiste A., Paat-Ahi G., Tsuiman K., Nuiamäe M. Abi- ja toetusvajaduse hindamisvahendi analüüs ning hoolduskoormuse hindamise meetodika ja hindamisvahendi väljatöötamine. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis; 2023 Kättesaadav: <https://www.praxis.ee/tood/abi-ja-toetusvajaduse-hindamisinstrumendi-analuus-hoolduskoormuse-hindamise-metoodika-ja-hindamisvahendi-valjatootamine/> (26.03.2024).

eelarve ja mõõdikute planeerimisele, seadusemuudatuste ja alusanalüüside tegemise võimalusele ning andmete aegriidade hoidmisele.

Muudatusel puudub mõju Sotsiaalministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja SKA töökoormusele, kuna STAR-i kantud andmete edastamine, andmete alusel analüüside tegemine ja statistika koondamine toimub ka praegu. Viibimiskoha andmete kasutamine sõltub poliitikakujundamise vajadustest.

Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna muudatus ei eelda sihtheadlikku kohanemist, mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna andmeid vajatakse regulaarselt, mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Tegemist on sihtrühma jaoks väheolulise muudatusega.

6.2.8. Andmekaitsealane mõjuhinnang

Eelnõu andmekaitsealane mõju on seotud eelnõu § 4 punktides 14–16 sätestatud SHS-i muudatustega, millega täiendatakse STAR-is töödeldavate isiku koha käivate andmete loetelu terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmetega ja erihoolekandeteenuse puhul isiku psüühikahäire diagnoosiga, ning täiendatakse SKA poolt STAR-i kantavate andmete loetelu sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamise andmetega. Lisaks on Sotsiaalministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil õigus töödelda poliitikakujundamise eesmärgil STAR-i kantud isiku viibimiskoha andmeid, ilma et isik oleks otseselt tuvastatav.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 18. septembri 2020. a määrusele nr 15 „Infosüsteemide turvameetmete süsteem“ on STAR-ile ISKE rakendamisjuhistest kohalduv turvaklass K2T2S2 ja registri turbeaste on keskmine (M). STAR-i põhimääruses, mis on kehtestatud sotsiaalkaitseministri 27. detsembri 2017. a määrusega nr 72, on sätestatud registri pidamist ja andmete kaitset puudutav reeglistik.

6.2.8.1. Terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute ning sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamise andmed

Abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõtuga seonduvalt on tulevikus vaja STAR-is töödelda ka isiku terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmeid, milleks vajalik andmestik tuleb töövõime hindamise või puude raskusastme määramise juurde esitatud isiku terviseandmetest.

Tegemist ei ole tervise infosüsteemis olevate isiku tervise diagnoosidega, vaid RFK-le tuginedes isiku töövõime hindamise või puude raskusastme määramise käigus arstiõppe läbinud isiku poolt hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute määratlusega. RFK alusel saab dokumenteerida inimese funktsioneerimisega ehk igapäevase toimetulekuga seotud infot. RFK käsitleb inimese igapäevast toimetulekut ja olukorda kui tervikut, võttes arvesse tema terviseseisundit, organismi funktsioone ja struktuure, inimese tegutsemis- ja osalusvõimet, teda ümbritsevat keskkonda ja personaalseid tegureid.

Lisaks on SKA-l inimese toetusvajaduse hindamisel erihoolekandeteenuse vajaduse tuvastamiseks vajalik töödelda ka isiku psüühikahäire diagnoosi andmeid, mis kantakse edaspidi STAR-i. Lähtuvalt SHS § 70 lõikest 2 hindab SKA isiku erihoolekandeteenuse vajadust erinevate kriteeriumide alusel, millest üks on ka isiku terviseseisund. Kehtiva SHS §

70 lõike 1¹ kohaselt võib isik erihoolekandeteenuse saamise taotluse esitamisel anda nõusoleku erihoolekandeteenuse osutamise otsustamisel tema kohta tervise infosüsteemis olevate psüühikahäire diagnoosi andmete kasutamiseks. Eespool nimetatud andmetele ligipääs on tagatud erihoolekandeteenuse vajaduse hindamisel SKA erihoolekandetalituse teenuste konsultandile, kes kontrollib, kas isikul on õigus saada erihoolekandeteenust, ja hindab isiku abi- ja toetusvajadust, et tuvastada erihoolekandeteenuse vajadus.

Avalikul võimul on põhiseaduse § 28 lõike 2 järgi kohustus abivajajat aidata. Seda põhikohustust konkretiseerib SHS § 15 lõige 1, mille kohaselt peab KOV-i üksus välja selgitama abi saamiseks pöördunud isiku abivajaduse ja sellele vastava abi ulatuse ning korraldama abi osutamist või aitama abi saamiseks vajalikes tegevustes. Ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust (SHS § 62 lg 1) ja erihoolekandeteenust (SHS § 70 lg 2) saama suunamisel on eelduseks isiku abivajaduse hindamine.

2018. aasta kevadest rakendunud IKÜM võimaldab avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks andmeid töödelda. Samuti sätestab avaliku teabe seadus, et kui andmed on olemas põhianametena teises riiklikus andmekogus, tuleks aluseks võtta need andmed (ja mitte koguda neid haldusmenetluses uuesti, vt AvTS § 43⁶ lg 2). Selline töötlemine ei ole vastuolus ka eelviidatud registrite eesmärkidega.

SHS § 142¹ lõikes 1 sätestatakse STAR-is töödeldavate andmete loetelu, mille punkti 2 täpsustatakse täiendusega, mis puudutab isiku abi- ja toetusvajaduse hindamise eelduseks oleva isiku terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmete töötlemist. Tegemist ei ole tervise infosüsteemis olevate isiku tervise diagnoosidega, vaid RFK-le tuginedes isiku töövõime hindamise või puude raskusastme määramise käigus arstiõppe läbinud isiku poolt hinnatud tegutsemise ja osalemise piirangute määratlusega. Eespool nimetatud andmete puhul on tegemist eriliigiliste (IKÜM art 9) isikuandmete töötlemisega.

Eriliigilised on kõik terviseandmed, sealhulgas puue, diagnoos, osutatud tervishoiuteenus, abivahendid. Isikuandmete töötlemine riigi andmekogudes võib toimuda IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti e alusel, mille alla kuuluvad olukorrad, kus isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks, samuti võib see toimuda punkti c alusel, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks ehk abi- ja toetusvajaduse hindamiseks ning isiku abivajaduse tuvastamiseks.

Eespool nimetatud andmestik on vajalik isiku abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõtuks, milleks luuakse STAR-is elektroonne ja turvaline hindamiskeskond. Sama kehtib ka STAR-is isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse (SHS § 62 lg 1) ja erihoolekandeteenuse (SHS § 70 lg 2) vajaduse hindamisele, mille puhul on plaanis samuti kasutusele võtta ühtne abi- ja toetusvajaduse hindamise instrument.

SHS § 142¹ ja STAR-i põhimääruse § 13 sätestavad, milliseid andmeid STAR-is töödeldakse ja milliste andmekogude andmeid STAR andmeallikana kasutab. Nimetatud paragrahvidest nähtub, et STAR kasutab andmeallikana juba praegu samade andmekogude (töötukassa andmekogu ja SKAIS) osasid andmeid, mida hakatakse kasutama ka täisealise isiku abivajaduse hindamiseks. Kehtiv SHS § 15 sätestab KOV-ile abi saamiseks pöördunud isiku abivajaduse hindamise kohustuse koos sellest tuleneva abi osutamise korraldamisega. Muudatus toetab STAR-is elektroonse abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendi kasutuselevõttu, milleks on vajalik luua tulevikus STAR-is alus isiku terviseseisundiga seotud

tegutsemise ja osalemise piirangute andmete töötlemiseks seoses isiku abi- ja toetusvajaduse hindamisega.

Täisealise isiku abivajaduse hindamisega seotud sätted võimaldavad andmevahetust kokkulepitud kriteeriumitele vastava sihtrühma põhiselt, mis on vajalik abivajajale konkreetse olukorras talle vajaliku abi pakkumiseks. Seega ei muutu olemasolev protsess oma andmete töötlemise ulatuse poolest märgatavalt, vaid sellega parandatakse inimese võimalust abi saada. Lisaks luuakse § 144 lõike 6 punktiga 7 tulevikus seaduslik alus STAR-is ka isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamiseks ühtse abi- ja toetusvajaduse hindamise instrumendiga.

STAR on piiratud juurdepääsuga ja registriandmed on ette nähtud ainult ametialaseks kasutamiseks registri eesmärgis sätestatud ülesannete täitmisel. Ligipääsu registrile annab asutuse STAR-i administraator ning STAR-i töökeskkonnas on võimalik ennast autentida ja autoriseerida ainult ID-kaardiga. Andmetöötlus vastab erialastele juhistele ja praktikale, andmetöötledajad on samad. Ohtude käsitlemiseks kavandatud meetmed, sealhulgas tagatised, turvameetmed ja mehhanismid isikuandmete kaitse tagamiseks ja järgimise tõendamiseks, võttes arvesse andmesubjektide ja teiste asjaomaste isikute õigusi ja õigustatud huve, on tagatud STAR-i põhimäärusega.

Andmete töötlejaks puudega täisealise isiku abivajaduse hindamisel on KOV. KOV-i ametnikele kohaldub avaliku teenistuse seadus (ATS § 55) ja ametnik ei tohi ei teenistussuhte ajal ega ka pärast teenistussuhtest vabastamist avaldada talle teenistuse tõttu teatavaks saanud teiste inimeste perekonna- ja eraellu puutuvaid andmeid ega muud asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teavet. Isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamise andmete puhul on andmete töötlejaks SKA, kelle töötajatele kohalduvad samuti eespool kirjeldatud nõuded.

Seega rakendatakse ka IKÜM artikli 25 nõudeid (ehk lõimitud ja vaikimisi andmekaitsepõhimõtete rakendamine) – vastavalt vajadusele on andmestik teatud juhul kas avaram või piiratum ning töötlustoimingud kontrollitud. Eespool nimetatud eesmärgi täitmisega seonduvalt on käesoleva seaduse eelnõu seletuskirja juurde lisatud rakendusakti kavand 2, millega täpsustatakse abi- ja toetusvajaduse hindamisega seotud andmepäringuid ja isiku kohta STAR-i kantavate andmete loetelu.

Andmekaitsealase mõjuhinnangu kohaselt on riskide oht kokkuvõttes pigem väike, sest inimeste isikustatud terviseseisundiga seotud tegutsemise ja osalemise piirangute andmed liiguvad STAR-i keskkonna kaudu ja KOV-i volitatud töötlejale tekib abi- ja toetusvajaduse hindamiseks turvaline keskkond, nagu ka isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse ja erihoolekandeteenuse vajaduse hindamiseks SKA ametnikele. Registri andmekoosseis ja andmevahetus teiste andmekogudega hakkab toimuma läbi turvalise andmevahetuse. Isiku abi- ja toetusvajaduse hindamine hakkab toimuma volitatud töötleja poolt algatatud menetluse raames, millega seonduvalt toimub hinnatavat isikut puudutav andmevahetus.

6.2.8.2. Viibimiskoha andmed ja andmete töötlemise eesmärk

Muudatuse kohaselt on Sotsiaalministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil õigus töödelda STAR-i kantud viibimiskoha andmeid, ilma et isik oleks otseselt tuvastatav. Töödeldavateks andmeteks on isiku viibimiskoha KOV-i ja teenust osutava asutuse andmed.

Sotsiaalministeerium lähtub oma tegevuses Sotsiaalministeeriumi põhimäärusest, mille § 17 lõike 2 punkti 6 kohaselt on analüüsi ja statistika osakonna põhiülesanne luua eeldused ministeeriumi poliitikakujundamise protsessi teadmispõhisusele, et tagada objektiivne ülevaade tervise- ja sotsiaalvaldkonna arengust ja rakendatud või kavandatava poliitika mõjususest ning võrdlus teiste riikide olukorra ja rahvusvahelise praktikaga. Osakonnal on õigus saada osakonnale pandud ülesannete täitmiseks vajalikku teavet ministeeriumi valitsemisala asutustelt.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium lähtub oma tegevuses Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärusest, mille § 12 punkti 1 kohaselt on ministeeriumi põhiülesanne valitsemisala valdkondades riigi arengukavade väljatöötamine ja nende kooskõla tagamine üleriigiliste arengukavadega, nende finantseerimise, elluviimise ja tulemuste hindamise korraldamine. Põhimääruse § 17 punktide 18¹ ja 18² kohaselt on tööhõive osakonna ning töösuhete ja töökeskkonna osakonna põhiülesannete hulgas tööpoliitika ja tööturupoliitika korraldamine, kavandamine ja koordineerimine.

Isiku viibimiskoha andmete põhjal on võimalik hinnata sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonnas väljatöötamiskavatsuste ja seaduseelnõudega planeeritavate muudatuste regionaalset mõju, teha toimunud muudatuste järelmõjude analüüsi, planeerida mõõdikuid ja eelarvet ning analüüsida hetkeolukorda KOV-ide ja teenust osutavate asutuste kaupa.

Lisaks täpsustatakse muudatusega, et Sotsiaalministeeriumil ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on õigus töödelda §-s 142¹ nimetatud STAR-i kantud isikuandmeid (ilma et isik oleks otseselt tuvastatav) poliitikakujundamise eesmärgi kõrval ka statistika koondamise eesmärgil. Sama täpsustus tehakse ka SÜS-is SKAIS-i kantud isikuandmete töötlemise eesmärgi kohta.

Mõlema andmekogu andmed on vajalikud statistika koondamiseks, et hoida näiteks sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonnas teenuste ja toetuste aegridu, vastata päringutele või avalikkuse huvile (sh teadus- või uurimistöö tarbeks), koostada kulumudeleid ja planeerida mõõdikuid. Andmete kasutus registritest statistilise sisendi otstarbel aitab ühtlasi kaasa andmekorje halduskoormuse vähendamisele ja on kooskõlas nullbürokratia põhimõtetega (vähendab aruandluskohustust ja sellega kaasnevat bürokraatiat).

Andmekaitsealaste riskide oht on väike, kuna SKA annab andmeid STAR-ist Sotsiaalministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametniku ametliku päringu alusel. Andmesaajad hoiavad ja säilitavad andmeid (pikaajaliste mõjude hindamiseks, aegridade hoidmiseks) turvaliselt eraldi selleks ette nähtud kettal.

6.3. SÜS-i muudatused

6.3.1 Mõju sihtrühm – riigiasutused

Muudatus mõjutab kõigist riigiasutustest Sotsiaalministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja SKA-d.

Riigivalitsemine

Muudatus aitab kaasa Sotsiaalministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tõenduspõhise poliitika kujundamisele, sealhulgas sotsiaalhoolekande- ja töövaldkonda puudutavatele päringutele vastamisele, kulumudelite koostamisele, mõõdikute jälgimisele ja valdkonna teenuste ja toetuste statistiliste aegridade hoidmisele.

Muudatusel puudub mõju Sotsiaalministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja SKA töökoormusele, kuna SKAIS-i kantud andmete edastamine ja statistika koondamine toimub ka praegu.

Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna muudatus ei eelda sihiteadlikku kohanemist, mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna andmeid vajatakse regulaarselt, mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Tegemist on sihtrühma jaoks väheolulise muudatusega.

Muudatuse andmekaitsealast mõju on selgitatud eelmises punktis.

6.4. MuuS-i muudatused

Peatükis kirjeldatud muudatused on seotud PISTS-is ja TVTS-is puudega lapse vanusepiiri muutmisega, mille tõttu on vajalik muuta ka puudega lastele riigimuuseumi tasu kehtestamise tingimusi. Praegu on riigimuuseumidel kohustus tagada tasuta sissepääs puudega kuni 16-aastasele isikule, kuid seoses puudega lapse vanusepiiri muutmisega 16 asemel 18 aastale on vajalik tagada tasuta sissepääs riigimuuseumisse puudega kuni 18-aastastele isikutele.

6.4.1. Mõju sihtrühm – 16–17-aastased keskmise ja raske puudega lapsed

Tasuta sissepääsu õigus laieneks muudatusega 16–17-aastastele keskmise ja raske puudega lastele, sest 16–17-aastastel sügava puudega lastel on tasuta sissepääs juba praegu tagatud. 2023. aastal oli keskmise puudega 16–17-aastaseid inimesi 646 ja raske puudega 302, mis teeb muudatusest mõjutatud sihtrühmaks kokku 948 inimest ja nende saatjad. Kõigist muudatusest mõjutatud kuni 18-aastastest puudega lastest moodustavad 16–17-aastased puudega lapsed 9%, lisaks saatjad.

Sotsiaalne mõju ja mõju majandusele

Riigimuuseumide jaoks laieneb kohustus pakkuda tasuta sissepääsu ka 16–17-aastastele keskmise ja raske puudega lastele, kellele praegu kohustust tasuta sissepääsu pakkuda ei ole. 16–17-aastastel lastel ja nende saatjatel tekib omakorda võimalus pääseda riigimuuseumidesse tasuta. Muudatus võib avaldada mõju 16–17-aastaste laste ja nende perede vaba aja veetmise võimalustele ja vähesel määral ka majanduslikule olukorrale. 16–17-aastaste puudega lastega peresid koheldakse teiste puudega lastega peredega võrdsemalt.

Muudatuse sotsiaalse mõju ulatus ja avaldumise sagedus sihtrühmale on väikesed. Mõjutatud sihtrühma suurus on kõiki muudatuse järgseid puudega lapsi arvestades keskmine. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kokkuvõttes on muudatuse sotsiaalne mõju sihtrühmale väheoluline.

6.4.2. Mõjutatud sihtrühm – riigimuuseumid

Mõju majandusele

Muudatus mõjutab kõigist riigiasutustest riigimuuseume. Muudatuse mõju ulatus on väike, kuna sihtrühm laieneb ainult 16–17-aastaste keskmise ja raske puudega laste võrra, keda on vähe võrreldes nendega, kellel on praegu riigimuuseumisse tasuta sissepääsu õigus (8-aastased ja nooremad lapsed, puudega kuni 16-aastased isikud ja nende saatjad ning sügava puudega 16-aastased ja vanemad isikud ning nende saatjad). 2022. aastal kasutas puudega isiku tasuta sissepääsu võimalust riigimuuseumides ja riigi sihtasutustes ca 7000 inimest (sõltumata vanusest), kuid tasuta sissepääsu õigus oli ca 21 000 inimesel (puudega lapsed ja sügava puudega 16-aastased ja vanemad isikud).

Kokkuvõttes on muudatuse mõju riigimuuseumide jaoks väheoluline.

6.5. RaKS-i muudatused

Peatükis kirjeldatud muudatused on seotud PISTS-is ja TVTS-is puudega lapse vanusepiiri muutmisega. Sellega seoses on vajalik RaKS-is muuta hooldushüvitise, töövõimetushüvitise ja hoolduslehe saamise tingimusi selliselt, et edaspidi oleks neile õigustatud isik kuni 18-aastase puudega lapse hooldamise korral juhul, kui hooldav isik on ise haige või talle osutatakse sünnitusabi. Praegu on sama õigus kuni 16-aastase puudega lapse eest, kuid puudega lapse vanusepiiri muutmisega on vajalik muuta ka RaKS-is puudega lapse käsitlust. Samuti muudetakse RaKS-is tervise- ja tööministri määruses nr 40 sätestatud ravimite soodustuse protsenti selliselt, et edaspidi oleks ravimisoodustus 4–18-aastastele (k.a) lastele 90% nende ravimite puhul, mis on määruses märgitud 75% soodustusega. Praegu kehtib sama soodustus 4–16-aastastele (k.a) lastele ja isikutele, kellele on määratud riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel töövõimetus- või vanaduspension või kellel on tuvastatud töövõimetoetuse seaduse alusel osaline või puuduv töövõime, ja vähemalt 63-aastastele kindlustatud isikutele. Kuna puudega lapse vanusepiiri muutmisega seoses ei hinnata enam 16. eluaastast alates töövõimet, jääksid praeguse käsitluse kohaselt edaspidi 17-aastased lapsed, kellel oli varem töövõime hinnatud, 90% ravimisoodustusest ilma, sest edaspidi algab töövõime hindamine alates 18. eluaastast. Muudatuse tulemusel ühtlustub laste käsitus erinevate seaduste tähenduses, seejuures ei ole lastel soodustuse saamise tingimuseks puude või vähenenud töövõime olemasolu. Muudatus vastab automaatse ravikindlustuse vanuserühmale.

6.5.1. Mõjutatud sihtrühm – puudega last hooldavad isikud ja 17–18-aastased (k.a) lapsed

2023. aastal oli 16–17-aastaseid puudega lapsi 1028 (keskmise puudega 646, raske puudega 302 ja sügava puudega 80). Seega laieneks hooldushüvitise, töövõimetushüvitise ja hoolduslehe saamise tingimused ca 1028 puudega lapse hooldajale. Praegu on sama õigus kuni 16-aastast puudega last hooldavatel inimestel, st ca 9100 inimesel.

Ravimisoodustus laieneks kõikidele 17–18-aastastele (k.a) lastele, keda oli 2023. aasta keskmist rahvastikku²⁰ arvestades 29 061. Soodustust hakkavad saama ka need 17–18-aastased, kellel vähenenud töövõimet ei ole.

Sotsiaalne mõju ja mõju majandusele

---

²⁰ Statistikaamet, 2024. RV0212: rahvastik aasta alguses ja aastakeskmise rahvaarv soo ja vanuse järgi. Kättesaadav: https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0212 (14.06.2024).

Muudatuse tulemusena ühtlustub puudega laste käsitus erinevate seaduste tähenduses, samuti kõikide teiste 17–18-aastaste (k.a) laste käsitus. Puudega last hooldavate inimeste jaoks olukord paraneb, sest edaspidi on hooldushüvitist, töövõimetushüvitist ja hooldusehte õigus saada kuni 18-aastase puudega lapse hooldajal, kui hooldav isik on ise haige või talle osutatakse sünnitusabi. Samuti paraneb olukord kõikide 17–18-aastaste (k.a) lastega perede jaoks, kellel on edaspidi võimalik saada 75% ravimisoodustuse asemel 90% ravimisoodustust neile ravimitele, mis on sätestatud tervise- ja tööministri määruses nr 40. See võib mõjutada nii perede majanduslikku toimetulekut kui ka omada kaudset mõju laste tervisele ja heaolule.

6.5.2. Mõjutatud sihtrühm – Tervisekassa

Muudatus mõjutab kõikidest riigiasutustest Tervisekassat.

Riigivalitsemine

Töövõimetushüvitised puudega laste vanematele (0–16 asemel 0–18) võivad suurendada hoolduslehtede arvu aastas *ca* 50–60 võrra, mis moodustab kõigist väljastatud töövõimetuslehtedest ~0,01%. Lisakulu aastas on *ca* 15 000 eurot. Samuti kaasneb minimaalne arendusvajadus, mille katab tervisekassa oma eelarvest.

Ravimisoodustuste laiendamisega (4–16-aastaste laste asemel 4–18-aastased) oleks Tervisekassa aastane ravimisoodustuse lisakulu *ca* 28 000 eurot. Hinnangu aluseks on 2023. aastal 75% soodustusega retsepti saanud 17–18-aastaste isikute arv (2672).

Täiendavad kulud plaanitakse katta riigieelarvest 16–17-aastaste töövõimetoetuse summa arvelt. Täpsemad kulud ja tulud on näidatud 7. peatükis.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju tervisekassale ja selle eelarvele väheoluline.

6.6. ÜTS-i muudatused

Peatükis kirjeldatud muudatused on seotud PISTS-is ja TVTS-is puudega lapse vanusepiiri muutmisega, mille tõttu on vajalik muuta ka riigisisel liiniveol tasuta sõidu õigusega inimeste ringi. Praegu on riigisisel liiniveol kohustus tasuta vedada puudega kuni 16-aastast isikut, kuid seoses puudega lapse vanusepiiri muutmisega 16 aasta asemel 18 aastale on vajalik tagada tasuta vedamine puudega kuni 18-aastastele isikutele.

6.6.1. Mõju sihtrühm – 16–17-aastased keskmise ja raske puudega lapsed

Tasuta sõidu õigus laieneks muudatusega 16–17-aastastele keskmise ja raske puudega lastele (v.a raske nägemispuudega), sest 16–17-aastastel sügava puudega ja samas vanuses raske nägemispuudega lastel on tasuta sissepääs juba praegu tagatud. 2023. aastal oli keskmise puudega 16–17-aastaseid inimesi 646 ja raske puudega tööealisi inimesi 302 (kellest kahel oli ainult nägemispuue), mis teeb muudatusest mõjutatud sihtrühmaks kokku 946 inimest ja nende saatjad.

Sotsiaalne mõju ja mõju majandusele

Praegu saavad riigisisel liiniveol tasuta sõita kuni 16-aastased puudega isikud. Muudatuse tulemusena oleks riigisisel liiniveol tasuta sõidu õigus kuni 18-aastastel puudega isikutel. Muudatuse tulemusena on erinevate seaduste tähenduses (puudega) laste vanus ühtlustatud.

Mõjutatud sihtrühma suurus on väike. Mõju ulatus ja mõju esinemise sagedus on keskmised. Muudatusel ei ole ebasoovitavat mõju sihtrühmale. Kokkuvõttes on muudatuse sotsiaalne ja majanduslik mõju sihtrühmale oluline.

6.6.2. Mõjutatud sihtrühm – riigisisel liinil tee-, vee- ja raudteeliikluse vedaja

Muudatus mõjutab riigisisel liinil tee-, vee- ja raudteeliikluse vedajaid, kes on edaspidi kohustatud tagama tasuta sõiduõiguse kõikidele 16–17-aastastele puudega lastele. Praegu on kohustus tasuta vedada kuni 16-aastaseid puudega lapsi, sügava puudega 16-aastaseid isikuid ja raske nägemispuudega isikuid, samuti sügava puudega isiku või raske nägemispuudega isiku saatjat või puudega isikut saatvat juht- või abikoera.

Kogu tasuta sõidu õigusega sihtrühma suurus on kokku ca 118 079 inimest (eelkooliealised lapsed, puudega kuni 16-aastased lased, sügava puudega 16-aastased ja vanemad ning raske nägemispuudega 16-aastased ja vanemad inimesed), kellele tasuta sõidu pakkumiseks kulub ühistranspordi toetusest kommertsvedajale ca 0,6 miljonit eurot aastas. Seda arvesse võttes on muudatusega kaasnev eelarvevajadus väike (alla 5000 euro aastas).²¹ Kokkuvõttes on mõju sihtrühmale väheoluline.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõuga muudetakse puudega lapse vanusepiiri, mille tulemusena tuvastatakse alates 01.02.2027 lastel puuet kuni 18. eluaastani (praegu 16. eluaastani) ja töövõime hindamine algab 18. eluaastast (praegu 16. eluaastast). Kuna edaspidi ei maksta 16–17-aastastele töövõimetoetust (osalise töövõime korral ca 351,75 eurot kuus, puuduva töövõime korral ca 617,10 eurot kuus) ega tööealise inimese puude toetust (29–100 eurot kuus), vähenevad muudatusega riigieelarve kulud 16–17-aastaste laste töövõimetoetusest, mida selles vanuserühmas enam ei maksta ja mille asendab samas vanuserühmas puudega laste toetus (139–270 eurot kuus). Kuna puudega lapse vanusepiiri muudatuses on planeeritud üleminekusätteid, siis viimastele 17-aastastele makstakse töövõimetoetus 2029. aasta alguses. Töövõimetoetus on riigieelarves arvestuslik kulu, mille kuluprognosis 16–17-aastaste osas oleks ilma planeeritud muutuseta 2027. aastal 9 944 991 eurot. Planeeritud muudatuse kohaselt jääb 16–17-aastaseid, kellele makstakse töövõimetoetust, järjest vähemaks, mistõttu on töövõimetoetusest tulev kulu vähenemine 2027. aastal ca 2,1 miljonit, 2028. aastal ca 7,5 miljonit ja 2029. aastal ca 11 miljonit.

Töövõimetoetuse kulu vähenemine tekitab riigile vabad vahendid (tulu), millega saab katta täiendavad kulud, mis on seotud teistes seadustes puudega lapse vanusepiiri muutmisega:

- 1) 16–17-aastastele töövõimetoetuse (töötukassa) ja puudega tööealise inimese toetuse (SKA) asemel puudega laste toetuse maksimisega seotud kulud (SKA);
- 2) 16–17-aastaste puude tuvastamiseks vajalikud lisakulud (SKA);

²¹ $946 * 600\ 000 / 96\ 193 + 9117 + 11\ 943 + 826$ ehk $118\ 079 = 4807$ eurot

946 = puudega inimesed, kellel on tasuta sõidu õigus; 600 000 = tasuta sõidu hüvitamiseks kuluv summa; 96 193 = eelkooliealiste laste arv, kellel on tasuta sõidu õigus; 9117 = keskmise, raske ja sügava puudega lapsed; 11 943 = sügava puudega 16+ vanuses inimesed; 826 = raske nägemispuudega 16+ vanuses inimesed.

- 3) 16–17-aastastele tööalase rehabilitatsiooni teenuse (töötukassa) ja tööealiste sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse (SKA) asemel laste rehabilitatsiooniteenuse osutamine (SKA);
- 4) hooldushüvitise, töövõimetushüvitise ja hoolduslehe võtmine kuni 18-aastase (praegu kuni 16-aastase) puudega lapse hooldamise korral, kui hooldav isik on haige või hooldavale isikule osutatakse sünnitusabi (Tervisekassa);
- 5) ravimite soodustus 90% 4–18-aastastele (k.a) (praegu 16-aastastele) lastele ja vähenenud töövõimega inimestele (Tervisekassa);
- 6) ühistranspordivahendis sõidusoodustus kuni 18-aastasele (praegu 16-aastasele) puudega lapsele (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium);
- 7) muudatusteks vajalikud IT-arendused SKAIS-is ja MISP-is (TEHIK).

Riigi eelarvestrateegia 2025–2028 protsessis lisati töövõimetoetuse kulu vähenemise arvelt lisavahendid Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi vanusepiiri muutmisega seotud teiste seaduste täiendavate kulude katteks. Riigieelarvele on tegemist null mõjuga muudatusega.

Arvestades maha kulud, mis tulenevad puudega lapse vanusepiiri muutmisest teistes seadustes, jääb 2027. aastal vabasid vahendeid ca 200 000 eurot, 2028. aastal ca 4,5 miljonit eurot ja 2029. aastal ca 7,4 miljonit eurot, mis suunatakse riigi eelarvestrateegia 2025–2028 protsessis Sotsiaalministeeriumi valitsemisala eelarvesse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eelarve puudujäägi katmiseks, mis SKA prognooside kohaselt on 2027. aastal 5,5 miljonit ja 2028. aastal 8,4 miljonit (prognoosis on arvestatud hinnatõusuga ja ei ole võetud arvesse eelarveaastate jääke). Vajadus suunata vahendid sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse arendamisele tuleb sellest, et kui riigieelarves ei ole piisavalt vahendeid, paneb SKA rehabilitatsiooniteenust saama õigustatud isiku järjekorda, mis halvendab märkimisväärselt puudega laste ja täisealiste olukorda. 12.09.2024 kinnitati valitsuskabineti otsusega, et töövõimetoetusest tulev tulu suunatakse sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse arendamisele, sealhulgas prognoositava puudujäägi katteks.

Täpsem kulude jaotus on välja toodud allolevas tabelis. Kuna mõjudes esitatud summad on hinnangulised, on allolevas tabelis välja toodud summad arvatud täisarvudeni.

Tabel 6. Lisanduvad riigieelarve vabad vahendid ja kulud

	2027	2028	2029
Tulud			
Töövõimetoetusest tulev tulu ehk kulu vähenemine (töötukassa)	2 150 000	7 500 000	11 000 000
Kulud			
Puudega lapse toetus 16–17-aastastele (sh ekspertiisi tegemine) (SKA)	687 000	1 673 000	2 283 000
Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenus, sh 16–17-aastaste rehabilitatsiooniteenus (SKA)	1 403 150	5 779 150	8 669 150
Ravikindlustuse seaduse muudatused (Tervisekassa)	43 000	43 000	43 000
Ühistranspordiseaduse muudatused (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)	4 850	4 850	4 850

	2027	2028	2029
IT-arendused (TEHIK)	12 000	0	0

Lisaks on eelnõus esitatud abi- ja toetusvajaduse hindamise vahendi digiteerimisega seotud täiendused. Abi- ja toetusvajaduse hindamise vahendi arenduse rahaline maksumus ca 600 000 eurot, mis kaetakse Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest (TAT „Sotsiaalkaitseüsteemide ajakohastamist toetavate infosüsteemide arendused“). STAR-i arendused on töös ning tehakse kättesaadavaks 2024. aasta IV kvartalis ja 2025. aastal vastavalt sellele, millised muudatused on seotud selle seadusega tehtavate õiguslike muudatustega. Muid kulusid riigieelarvest arendusega ei kaasne.

8. Rakendusaktid

Eelnõu seadusena vastuvõtmisel tuleb muuta järgmisi määrusi:

- 1) sotsiaalkaitseministri 27. detsembri 2017. a määrus nr 72 „Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri põhimäärus“;
- 2) Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2023. a määrus nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029“;
- 3) majandus- ja infotehnoloogiainistri 22. detsembri 2023. a määrus nr 69 „Töötukassa andmekogu põhimäärus“;
- 4) sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrus nr 74 „Abivahendite loetelu, abivahendite eest tasu maksmise kohustuse riigi poolt ülevõtmise otsustamise ja erandite tegemise tingimused kord ning abivahendi kaardi andmed“.

Nimetatud määruste muutmise kavandid on esitatud seletuskirja lisa 1.

Seoses puudega lapse vanusepiiri muutmisega on vajalik teha tehnilised muudatused järgmistes määrustes:

- 1) sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrus nr 69 „Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse otsustamiseks ja teenuse osutamiseks vajalike andmete loetelu ning sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse vajaduse tuvastamine“;
- 2) majandus- ja taristuministri 25. septembri 2015. a määrus nr 120 „Avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol sõitja kõrgeim piletihind, sõiduki ja selle haagise piletihinnad ning sõidusoodustused Kuivastu-Virtsu, Rohuküla-Heltermaa ja Sõru-Triigi parvlaevaliinidel“;
- 3) sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrus nr 66 „Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasumise ning sõidu- ja majutuskulude hüvitamise tingimused ja rehabilitatsiooniprogrammi hindamiskriteeriumid“;
- 4) majandus- ja taristuministri 30. aprilli 2021. a määrus nr 20 „Avaliku teenindamise lepingu alusel teostataval liiniveol sõitja kõrgeim piletihind, sõiduki ja selle haagise piletihinnad ning sõidusoodustused Eesti mandri ja väikesaarte vahelistel laevaliinidel“;
- 5) sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015. a määrus nr 70 „Erihoolekandeteenuse järjekorra pidamise kord ja nõuded“;
- 6) regionaalministri 21. detsembri 2023. a määrus nr 111 „Avaliku teenindamise lepingu alusel teostatava liiniveo kõrgeim piletihind sõitjateveol bussiliikluses maakonnaliinil ja kaugliinil ning sõidusoodustused“;
- 7) tervise- ja tööministri 22. juuli 2022. a määrus nr 62 „Töövõimetuslehe vormistamine ja edastamine Tervisekassale“;

8) Vabariigi Valitsuse 25. märtsi 2024. a määrus nr 17 „Töövõimetuslehe vormistamine ja edastamine Tervisekassale“.

Nimetatud määruste muutmise kavandid töötatakse välja määruste muutmise käigus.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras, kuna mitme muudatuse rakendamiseks ei ole täiendav ettevalmistusaeg vajalik.

Seaduse § 4 punkt 11 jõustub 2025. aasta 1. juulil, et rehabilitatsioonimeeskondadel oleks piisav aeg meeskonnaliikmete karistatuse nõudeid kontrollida ja meeskondade koosseis seadusega vastavusse viia.

Seaduse § 1 punktid 1 ja 4, §-d 2 ja 3, § 4 punktid 5, 8, 13 ja 17, § 7 punktid 1 ja 4 ning § 8 jõustuvad 2027. aasta 1. veebruaril, kuna puudega lapse vanusepiiri ja sellega seotud muudatuste tegemiseks on vajalikud nii IT-arendused kui ka aeg muudatusest mõjutatud inimeste teavitamiseks ja ettevalmistamiseks.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu koostamise käigus on Sotsiaalministeerium kaasanud valdkonna asutusi ja asjaomaseid ministeeriume. Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Eesti Apteekide Ühendusele, Eesti Apteekrite Liidule, Eesti Arstide Liidule, Eesti Audioloogia Seltsile, Eesti Füsioterapeutide Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Naha- ja Suguhaiguste Arstide Seltsile, Eesti Patsientide Liidule, Eesti Perearstide Seltsile, Eesti Proviisorapteekide Liidule, Eesti Puuetega Inimeste Kojale, Eesti Sotsiaalasutuste Juhtide Nõukojale, Eesti Sotsiaaltöö Assotsatsioonile, Eesti Tegevusterapeutide Liidule, Tervisekassale, Eesti Töötukassale, Eesti Õdede Liidule, Eesti Ämmaemandate Ühingule, Kogemusnõustajate Kojale, MTÜ Eesti Rehabilitatsiooniasutuste Pakkujate Liidule, MTÜ Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liidule, Tartu Ülikooli Kliinikumi harvikaiguste kompetentsikeskusele, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele ning abivahendite müügi ja üüriga tegelevatele ettevõtetele (SKA lepingupartneritele).

Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning Justiitsministeerium kooskõlastasid eelnõu märkustega. Kultuuriministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Eelnõu jättis kooskõlastamata Rahandusministeerium, kellele esitatakse eelnõu täiendavaks kooskõlastamiseks. Eelnõu kohta avaldasid arvamust Eesti Audioloogia Selts, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Pensionäride Ühenduste Liit, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon, Eesti Töötukassa ja OÜ Invaru. Märkusteta toetasid eelnõu Eesti Arstide Liit, Eesti Logopeedide Ühing, Eesti Ämmaemandate Ühing ja MTÜ Erihoolekande Pakkujate Liit.

Eelnõu kooskõlastamise käigus esitatud märkustega arvestamise tabel (kooskõlastustabel) on esitatud seletuskirja lisa 2.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendi § 6 lõikele 5 esitatakse eelnõu Justiitsministeeriumile täiendavaks kooskõlastamiseks.

Algatab Vabariigi Valitsus

2024. a.